

Osakeyhtiölain muutostarve

Arviomuistio

Osakeyhtiölain muutostarve

Arviomuistio

ISSN 1798-7105 (pdf)

ISBN 978-952-259-510-2 (pdf)

Helsinki 2016

KUVAILEHTI
18.5.2015

Julkaisija
Oikeusministeriö

Julkaisun nimi Osakeyhtiölain muutostarve
Arviomuistio

Tekijät Jyrki Jauhiainen

Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön julkaisu: Mietintöjä ja lausuntoja 20/2016

Asianumero OM 32/41/2015

ISSN verkkojulkaisu 1798-7105

ISBN verkkojulkaisu 978-952-259-510-2

URN-tunnus <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-510-2>

Julkaisun jakelu www.oikeusministerio.fi

Asia- ja avainsanat osakeyhtiö, yksityinen osakeyhtiö, julkinen osakeyhtiö, digitalisointi, kaupparekisteri, perusilmoitus, lojaliteettivelvollisuus, osakepääoma, osake, osakeanti, varojenjakoa, maksukykytesti, tasetesti, pakkoselvitystila, sulautuminen, lunastuslauseke, suostumuslauseke, omat osakkeet, purkaminen, vahingonkorvaus, rekisteröinti, osakasluettelo

Osakeyhtiölaki on ollut voimassa lähes kymmenen vuotta ja sitä pidetään yleisesti ottaen hyvin toimivana. Lakia on muutettu useita kertoja lähinnä uudemman EU-sääntelyn voimaansaattamiseksi. Tämä virkатыönä tehty arviomuistio on taustoitusta mahdollisten lainvalmistelutoimeksiantojen antamista varten. Muistion valmistelun aikana järjestettiin verkkokeskustelu mahdollisista muutostarpeista (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 57/2015). Arviomuistiotesta järjestetään lausuntokierros.

Yhtiöiden toimintaympäristö ja muu yhteiskunta ovat muuttuneet olennaisesti mm. digitalisoinnin etenemisen, itsetyöllistämisen ja muiden nano-, mikro- ja pk-yritystoiminnan tarpeiden sekä yritystoiminnan ja yritysrahoituksen laajemman ja syvemmän kansainvälistymisen myötä. Myös yhtiölainsäädännöllä on merkitystä yritysten sijoittautumiselle ja sijoittajille globaalissa toimintaympäristössä. Yhtiölainsäädäntömme on oltava jatkuvasti hyvää kansainvälistä tasoa. Parhailaan on vireillä ja tulossa useita kansallisia ja kansainvälisiä hankkeita, joiden yhteydessä osa osakeyhtiölainsäädännön muutostarpeista on tarkoituksenmukaista toteuttaa. Kaikki uudistukset tulisi toteuttaa samanaikaisesti osakeyhtiö- ja osuuskuntalainsäädännössä.

Elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parannetaan.. Yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääomavaatimus poistetaan tai alennetaan yhteen euroon. Samalla lievennetään osakepääoman menettämiseen perustuvaa ilmoitusvelvollisuutta tai poistetaan ilmoitusvelvollisuus. Julkisen osakeyhtiön osakepääomavaatimus alennetaan 25 000 euroon nykyisestä 80 000 eurosta. Yksityisen osakeyhtiön osakepääoman maksua koskevia vaatimuksia kevennetään.

Osakkeiden luovutus- ja hankintaehtojen rajoitukset poistetaan ainakin yksityisissä osakeyhtiöissä. Käytännössä on tarve sallia nykyistä laajemmin yhtiöjärjestykseen perustuvat osakkeiden hankinta- ja luovutusrajoitukset. Sallitaan yhtiön omaisuuden panttauskiltoon yhtiöjärjestyksessä, mikä voi helpottaa joissain tilanteissa yritysrahoitusta. Osakeanti ja osakkeiden merkintä on voitava toteuttaa vastaavin ehdoin kuin osakekauppa.

Uuden yksityisen osakeyhtiön kaikille osakkeille annetaan oikeus tutustua yhtiön kirjanpitoon ja asiakirjoihin, jollei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä. Epäluottamuksen syntyessä vähemmistöosakkaiden tiedonsaannin rajoittaminen lain minimiin on tyyppinen enemmistön ja johdon käyttämä keino. Yhtiön johtoa koskevasta lojaliteettiperiaatteesta säädetään nimenomaisesti laissa ja yhtiön edustajan nimenkirjoitusoikeuden rajoituksia selvennetään.

Varojenjaon määritelmää selvennetään lahjoitusten ja liiketaloudellisen perusteen osalta. Maksukyvyyn arviointia selvennetään ja maksukyvyyn merkitystä varojenjaon edellytyksenä korostetaan. Lisäksi arvioidaan, voidaanko luopua tasetestistä varojenjaon pakollisena edellytyksenä yksityisissä osakeyhtiöissä. Väliosingon sallimisesta säädetään nimenomaisesti. Verolainsäädännön konserniavustuksen ja osakeyhtiölain vähemmistöosingon suhde selvennetään. Omien osakkeiden hankinnan erityinen rahoituskielto rajataan koskemaan vain julkisia osakeyhtiöitä. Osakepääoman alentamiseen liittyvää velkojensuojamenettelyä kehitetään niin, että se ei tarpeettomasti vaikeuta tai estä yhtiön pääomarakenteen muuttamista. Selvitetään tarve omistuksen ja pääomarakenteen suhteen sulautumista vastaavien yritysrajestyeliden sääntelyyn. Säädetään yksityisille osakeyhtiöille vaihtoehtoisesta kevennytyksestä purkumennettelystä. Säädetään yhtiön yhtiöoikeudellisesta vahingonkorvausvastuusta. Vastuun samastuksen kehitystä oikeuskäytännössä seurataan.

Digitalisoinnin mahdollisuudet hyödynnetään. Kaupparekisteriuudistusta valmistelevalle työryhmä käsittelee yhtiön rekisteröintiin, muutossilmoituksiin ja tilinpäätösilmoituksiin liittyvät muutostarpeet. Selvitetään erikseen tarve ja mahdollisuudet vapaaehtoisuuteen perustuvan sähköisen osake- ja osakasluettelopalvelun tarjoamiseen yhtiöille, joiden osakkeet eivät ole arvo-osuusjärjestelmässä.

Sääntelyä sujuvoitetaan ja normeja puretaan. Muutetaan ns. jälkiapportisäännöksiä sovellettaviksi vain hankintoihin osakkeiden merkitsijältä, muulta osakepääomaan sijoittavalta tai näiden lähipiiriltä (esim. osakkeiden merkitsijän kanssa samaan konserniin kuuluva yhtiö). Tilintarkastusvelvollisuuden raja-arvojen korottamista arvioidaan erikseen työ- ja elinkeinoministeriön asettamassa työryhmässä. Julkisen osakeyhtiön hallussa olevien omien osakkeiden sallitun enimmäismäärän rajoituksesta luopuminen tai enimmäismäärän lisääminen on linjassa lain kehittämisen yleisten periaatteiden kanssa (sopimusvapauden lisääminen ja sääntelyn sujuvoittaminen).

PRESENTATIONSBLAD
18.5.2015

Utgivare
Justitieministeriet

Publikationens namn	Ändringsbehov i aktiebolagslagen. Bedömningspromemoria
Författare	Jyrki Jauhiainen
Publikationsseriens namn och löpande nummer	Justitieministeriets publikation: Betänkanden och utlåtanden 20/2016
Ärendenummer	OM 32/41/2015
ISSN elektronisk publikation	1798-7105
ISBN elektronisk publikation	978-952-259-510-2
URN	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-510-2
Distribution	www.oikeusministerio.fi

Ämnes- och nyckelord aktiebolag, privat aktiebolag, publikt aktiebolag, digitalisering, handelsregister, grundanmälan, lojalitetsplikt, aktiekapital, aktie, aktieemission, utbetalning av medel, solvenstest, balanstest, tvångslikvidation, fusion, inlösenklausul, Samtyckesklausul, egna aktier, upplösning, skadestånd, registrering, aktieägarförteckning

Aktiebolagslagen har varit i kraft i nästan tio år och den anses i allmänhet fungera bra. Lagen har under åren ändrats flera gånger, främst för att genomföra nyare EU-reglering. Denna bedömningspromemoria har utarbetats som tjänsteuppdrag för att fungera som underlag till eventuella lagstiftningsåtgärder. Under beredningen av promemorian ordnades en webbdiskussion om eventuella ändringsbehov i aktiebolagslagen (justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 57/2015). Bedömningspromemorian kommer att skickas ut på remiss.

Företagens verksamhetsmiljö och samhället har ändrats betydligt bland annat till följd av digitaliseringsutvecklingen, de nya behoven som gäller självsysselsättning, annan nano- och mikroföretagsverksamhet och små och medelstora företags verksamhet samt den allt större internationaliseringen av företagens verksamhet och finansiering. Bolagslagstiftningen är av betydelse när det gäller såväl företagens etablering som investeringarna på den globala marknaden. Det måste ses till att vår bolagslagstiftning hålls på en god internationell nivå. Som bäst pågår och inleds flera nationella och internationella projekt, och det är ändamålsenligt att en del av de ändringar som behövs i aktiebolagslagstiftningen genomförs i samband med dessa. Alla reformer bör genomföras så att nödvändiga ändringar görs samtidigt i både aktiebolags- och andelslagslagstiftningen.

Näringslivets och företagarnas verksamhetsförutsättningar ska förbättras. Kravet på minimikapital i ett privat aktiebolag ska slopas eller sänkas till en euro. Samtidigt ska skyldigheten att anmäla förlust av aktiekapital lindras eller slopas. Kravet på aktiekapital i ett publikt aktiebolag ska sänkas från nuvarande 80 000 till 25 000 euro. Kraven som gäller betalning av aktiekapital i privata aktiebolag ska lindras.

Begränsningarna som gäller villkoren för överlåtelse och förvärv av aktier ska slopas åtminstone i fråga om privata aktiebolag. I praktiken finns det ett behov av att i större omfattning än för närvarande tillåta sådana begränsningar av förvärv och överlåtelse av aktier som baserar sig på bolagsordningen. I bolagsordningen ska kunna föreskrivas om ett förbud att pantsätta bolagets egendom. Denna möjlighet kan i vissa fall underlätta finansieringen av företagets verksamhet. Aktieemission och tecknande av aktier ska kunna genomföras på samma villkor som aktiehandel.

Alla aktieägare i ett nytt aktiebolag ska ha rätt att ta del av bolagets bokföring och handlingar, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen. När misstro mot bolagets verksamhet uppstår, är det typiskt att majoritetsaktieägarna och ledningen begränsar minoritetsaktieägarnas tillgång till handlingar enligt det minimikrav som anges i lag. I lagen ska uttryckligen föreskrivas om den lojalitetsplikt som gäller bolagets ledning och bestämmelserna om begränsningarna som gäller namnteckningsrätten för bolagets företrädare ska förtydligas.

Definitionen av utbetalning av medel ska förtydligas till den del den gäller gåvor och affärsekonomiska grunder. Förfarandet vid bedömningen av solvens ska förtydligas och betydelsen av solvens som villkor för utbetalning av medel ska betonas. Därtill ska det bedömas om man skulle kunna slopa kravet på balanstest som ett obliatoriskt villkor för utbetalning av medel i privata bolag. Det ska uttryckligen föreskrivas om tillåtande av interimisutdelning. Förhållandet mellan koncernbidrag enligt skattelagstiftningen och minoritetsutdelning enligt aktiebolagslagen ska förtydligas. Det särskilda förbudet mot finansiering av förvärv av egna aktier ska begränsas så att det enbart gäller publika aktiebolag. Borgenärsskyddsförfarandet som hänför sig till minskning av aktiekapitalet ska utvecklas så att det inte i onödan försvårar eller hindrar möjligheterna att ändra bolagets kapitalstruktur. Behovet av reglering som gäller sådana företagsarrangemang som i fråga innehav av aktier och aktiestrukturen motsvarar fusion ska utredas. Det ska förskrivas om ett enklare upplösningförfarande för privata aktiebolag. Det ska förskrivas om ett bolags bolagsrättsliga skadeståndsansvar. Rättspraxis i fråga om ansvarsidentifikation ska följas.

Möjligheter av digitalisering utnyttjas. Arbetsgruppen som bereder en reform av handelsregistret behandlar ändringsbehoven i anslutning till registrering av ett bolag, ändringsanmälningar och bokslutsanmälningar. Behovet av och möjligheterna att tillhandahålla en frivillig elektronisk tjänst för förande av aktiebok och aktieägarförteckning för bolag vars aktier inte hör till värdeandelssystemet ska utredas.

Smidigare lagstiftning och avreglering. Bestämmelserna om s.k. efterrapport ska ändras så att de tillämpas enbart på förvärv från aktietecknarna, andra som placeras på aktiekapitalet eller deras närstående (t.ex. ett bolag som hör till samma koncern som aktietecknaren). Beredningen av höjningen av gränsvärdena för revisionsnskyldigheten hör till arbets- och näringsministeriet, som har tillsatt en arbetsgrupp för att bereda denna fråga. Slopandet av begränsningen av maxiantalet egna aktier i ett publikt aktiebolag kan innebära eller ökning av detta maxiantal är i linje med de allmänna principerna för utvecklingen av lagen (större avtalsfrihet och smidigare lagstiftning).

SISÄLLYS

1	Nykytila, yhteiskunnan kehitys, arviomuistio ja muutosten ajoitus	8
2	Muut tiedossa olevat osakeyhtiölain uudistamistarpeeseen liittyvät hankkeet	13
2.1	Kansalliset hankkeet	13
2.2	EU-hankkeet ja muut kansainväliset hankkeet	18
3	Osakeyhtiölain muutostarpeet	24
3.1	Kilpailukyvyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla	24
3.1.1	Itsensä työllistäjiä sekä mikro- ja pk-yrityksiä palveleva osakeyhtiölain ohjeistus ja palvelumuotoilu	24
3.1.2	Vähimmäispääomavaatimus (1 luvun 3 §)	25
3.1.3	Johdon lojaliteettivelvollisuus (1 luvun 8 §)	26
3.1.4	Osakemerkinnän rekisteröinnin edellytykset ja osakkeiden maksaminen (2 luvun 5, 6 ja 8 §)	27
3.1.5	Osakkeiden luovutus- ja hankintaehtoja koskevien rajoitusten poistaminen tai vähentäminen (3 luvun 6 §, 15 luvun 10 §, 16 luvun 13 §, 17 luvun 13 ja 18 luvun 1 §)	27
3.1.6	Mahdollisuus yhtiön omaisuuden panttauskieltoon yhtiöjärjestyksessä (5 luku)	28
3.1.7	Osakkaan tiedonsaantioikeus (5 luku)	29
3.1.8	Yhtiön edustajan nimenkirjoitusoikeuden selvittäminen (6 luvun 28 §)	30
3.1.9	Osakkeiden merkintäehdot (9 luku)	30
3.1.10	Varojenjako, omien osakkaiden rahoitus, velkojiensuojamenettely ja rakennejärjestelyt (13 luvun 1–3 § ja 7 § ja 14 luvun 2–5 § sekä 16 luku)	30
3.1.11	Yksityisen osakeyhtiön purkaminen (20 luku)	33
3.1.12	Yhtiön yhtiöoikeudellinen vahingonkorvausvastuu ja vastuun samastus (22 luku)	33
3.2	Digitalisoinnin mahdollisuuksien hyödyntäminen	34
3.2.1	Osakeyhtiön rekisteröinnin helpottaminen (2 luku)	34
3.2.2	Kaupparekisterin ajantasaisuuden parantaminen	35
3.2.3	Sähköinen osake- ja osakeluettelopalvelu yksityisille osakeyhtiöille (3 luvun 15 §)	35
3.2.4	Yhtiön sisäinen sähköinen viestintä ja asiakirjat (mm. 5 luvun 20, 23 §, 6 luvun 3 ja 6 §)	36
3.3	Säädösten sujuvoittaminen ja norminpurku	37
3.3.1	Jälkiapporttia koskevien tietovaatimusten keventäminen (2 luvun 6 §)	37
3.3.2	Varojenjaon erityinen konsernitilinpäätösvelvollisuus (8 luvun 9 §)	37
3.3.3	Julkisen osakeyhtiön hallussa olevien omien osakkeiden enimmäismäärä (15 luvun 11 §)	37
3.3.4	Tilintarkastusvelvollisuuden raja-arvot (tilintarkastuslain 2 luvun 2 §)	38

1 Nykytila, yhteiskunnan kehitys, arviomuistio ja muutosten ajoitus

Nykyinen osakeyhtiölaki on ollut voimassa lähes kymmenen vuotta. Lakia pidetään yleisesti ottaen hyvin toimivana. Aiempaan lakiin verrattuna nykyinen laki antaa yrityksille enemmän mahdollisuuksia esimerkiksi rahoituksen ja yritysrahoitusten järjestämiseen. Nykyisessä laissa on aiempaa vähemmän kaavamaisia yhtiön toiminnan rajoituksia sekä erilaisia päätöksentekoa ja siihen liittyvää dokumentointia koskevia kaavamaisia pakottavia vaatimuksia (esim. tilintarkastajan todistukset ja yhtiön johdon lausunnot). Lakia on muutettu useita kertoja lähinnä uudemman EU-sääntelyn voimaansaattamiseksi. Käytännössä merkittävimmät lainmuutokset perustuvat vuoden 2005 direktiiviin rajat ylittävistä sulautumisista¹, vuoden 2007 osakkaan oikeudet -direktiiviin² ja vuoden 2013 tilinpäätösdirektiiviin³.

Nyt yhtiöiden toimintaympäristö ja muu yhteiskunta ovat muuttuneet olennaisesti mm. digitalisoinnin etenemisen, itsetyöllistämisen ja muiden nano-, mikro- ja pk-yritystoiminnan tarpeiden kehityksen sekä yritystoiminnan ja yritysrahoituksen laajemman ja syvemmän kansainvälistymisen myötä. Nämä tarpeet on tunnistettu yleisellä tasolla pääministeri Sipilän hallitusohjelmassa. Myös yhtiölainsäädännöllä on merkitystä, kun yritykset päättävät sijoittautumisestaan ja sijoittajat sijoituksistaan globaalissa toimintaympäristössä. Yhtiölainsäädäntömme on oltava jatkuvasti vähintään hyvää kansainvälistä tasoa.

Digitalisointi tarkoittaa uuden ja uudella tavalla toteutetun digitaalisen yritystoiminnan lisäksi yritysten perustamisen ja toiminnan aikaisen taloushallinnon ja raportoinnin – toimintakertomus, tilinpäätös, omistajatiedot ja veroilmoitukset mukaan lukien – digitalisointia sekä näiden tietojen koneellista käsiteltävyyttä ja tietojen parempaa ajantasaisuutta ja saatavuutta. Osakeyhtiön perustamisessa digitalisointi luo edellytykset ainakin yksityisen osakeyhtiön perustamiseen ja rekisteröintiin ilman liiteasiakirjoja ja muutenkin hyvin yksinkertaisesti⁴. Osakeyhtiölainsäädännön kannalta ajantasainen, koneellisesti käsiteltävä yhtiön talous- ja omistajatieto luo edellytyksiä myös sille, että tulevaisuudessa varsinkin yksityisissä osakeyhtiöissä vähemmistöosakkaiden ja velkojen suoja perustetaan nykyisen pääomavaatimuksen ja ns. tase-testien sijasta tai suuremmissa määrin yhtiön maksukykyyn ja tulevaisuuden

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/56/EY, annettu 26 päivänä lokakuuta 2005, pääomayhtiöiden rajatylittävistä sulautumisista

² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/36/EY, annettu 11 päivänä heinäkuuta 2007, osakkeenomistajien eräiden oikeuksien käyttämisestä julkisesti noteeratuissa yhtiöissä

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, tietuystyyppisten yritysten vuosittain päätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/43/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivien 78/660/ETY ja 83/349/ETY kumoamisesta.

⁴ Esimerkiksi perustajan tarjoaman profiilin (kysymykset mm. osakkaiden lukumäärästä, yhtiön nimestä ja aloitettavan toiminnan laadusta verohallinnon rekistereitä varten) perusteella kaupparekisterijärjestelmä tarjoaa käyttäjätietojen pohjalta malliperustamista, jonka perustaja voi hyväksyä napin painalluksella tai valita käsin muunneltavan/täydennettävän vaihtoehdon.

näkymiin (esim. kassavirta, kannattavuus).⁵ Tämä mahdollistaa osakeyhtiölain tieto- ja dokumentointivaatimusten kehittämiseen yhtiön, sen sijoittajien ja velkojien omien käytännön tarpeiden ja menettelyiden suuntaisesti ja ottaen huomioon yhtiön tarpeet tietojensa salassapidon suhteen. Digitalisaatiota edistetään jo useilla kotimaisilla ja kansainvälisillä hankkeilla.

Itsensä työllistämisen sekä mikro- ja muun pk-yritystoiminnan muiden tarpeiden parempi huomioon ottaminen edellyttää muun muassa yritysten säädösympäristön virtaviivaistamista ja säädösten sujuvoittamista pääministeri Sipilän hallitusohjelman periaatteiden mukaisesti (ks. kärkihankkeet 1 ja 3).

Käytännössä hyvin suuressa osassa uusia osakeyhtiöitä on vain yksi tai kaksi yrittäjäosakasta. Lukumääräisesti suurimmassa osassa osakeyhtiöistä osakeyhtiölain tekstin mukainen hallinto- ja päätöksentekomalli (yhtiökokous-hallitus) ei vastaa näkyvää todellisuutta, minkä vuoksi yrittäjäosakkaiden (ja yhtiön liikeyhteisöjen) on lakitekstiä tulkiten (ja kirjanpitäjältä kysyen) pääteltävä, edellyttääkö esimerkiksi tietyn liiketoimen tekeminen erillisen ”hallituksen pöytäkirja” tai ”yhtiökokouspöytäkirja” -nimisen asiakirjan laatimista vai riittääkö yhtiön nimen kirjoittaminen ja tarvittaessa toimen saattaminen toisen osakkaan tietoon (tai esimerkiksi suunnatussa osakeantissa kummankin vanhan osakkaan allekirjoitus osakemerkinnän hyväksymiseksi). Näistä syistä osakeyhtiölain kieliasua ja säännöskokonaisuuksien sijoittelua voisi periaatteessa edelleen kehittää niin, että laki olisi helpommin luettavampi suurimmalle osalle osakeyhtiöitä. Toisaalta tällaisen uudelleenkirjoittamisen hyödyt saavutetaan huomattavasti helpommin ja nopeammin mikroyrittäjille suunnatuilla oppailla ja käsikirjoilla. Samalla vältetään suuret omaksumiskustannukset, jotka osakeyhtiölain uudelleenkirjoittamisesta väistämättä aiheutuisivat.

On tavallista, että itsensä työllistävän yrittäjän yritystoiminta alkaa Y-tunnuksen hankkimisesta ja rekisteröitymisestä verohallinnon rekistereihin. Asiakaspiirin laajentuessa tai ulkoisen rahoituksen, vuokratoimitilan jne. myötä tällainen yrittäjä voi rekisteröidä toiminimi-yrityksensä kaupparekisteriin, koska hän odottaa hyötyvänsä rekisteröinnin myötä parantuvasta yritystietojensa saatavuudesta, tietojen käytettävyydestä sidosryhmiensä piirissä sekä rekisteröinnin myötä saamastaan toiminimisuojasta. Periaatteessa osakeyhtiön perustamisen pitäisi tulla ajankohtaiseksi tällaiselle yrittäjälle vasta siinä vaiheessa, kun yhtiömuoto on tarpeen esimerkiksi yrityksen kehittämisen, henkilökohtaisen verosuunnittelun (tarpeellisen verostatuksen saaminen), osakas- ja sijoittajapiirin laajentamisen ja muun rahoituksen tai, yritystoimintaan liittyvien henkilökohtaisten riskien rajoittamisen vuoksi. Toisaalta osakeyhtiömuodossa harjoitettu liiketoiminta voi aikaa myöten eri syistä supistua niin, että tarkoituksenmukaisempaa on jatkaa toimintaa yksityisenä elinkeinonharjoittajana. Yksinyrittäjä voi käydä läpi koko tämän kaaren siten, että hän vastaa käytännössä koko ajan henkilökohtaisesti yritystoiminnan velvoitteista. Käytännössä tällaisia yksinyrittäjän yrityksen ”olomuodon” muutoksia voi tarpeettomasti haitata esimerkiksi yhtiö- ja verosääntely, jonka mukaan muutosten toteuttamiseen sovelletaan lähtökohtaisesti samoja yhtiö- ja vero-oikeudellisia vaatimuksia kuin esim. pörssiyrityksen muodostamiseen ja purkamiseen.

---

⁵ Julkisissa osakeyhtiöissä vähimmäispääomavaatimuksesta ja tasetestistä luopuminen tai testin merkityksen vähentäminen edellyttäisi EU:n pääomadirektiivin muuttamista, ks. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/30/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, niiden takeiden yhteensovittamisesta samanveroisiksi, joita jäsenvaltioissa vaaditaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 54 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niiden jäsenten sekä ulkopuolisten etujen suojaamiseksi osakeyhtiöitä perustettaessa sekä niiden pääomaa säilytettäessä ja muutettaessa

Käytännössä sääntelystä aiheutuva hallinnollinen taakka rasittaa yleensä suhteessa enemmän pieniä yrityksiä kuin suurempia yrityksiä. 2000-luvulla henkilöstömäärän kasvu on ollut nopeinta mikroyrityksissä⁶ ja odotettavissa on, että mikroyritysten merkitys työllisyydelle kasvaa edelleen. Käytännössä mikroyrittäjyyden, itsensä työllistäminen mukaan lukien, helpottaminen edellyttää muun ohella, että yhden tai muutamaman yrittäjäosakkaan pienenä osakeyhtiön perustaminen ja toiminta ovat nykyistä helpompaa myös yhtiölainsäädännön ja siihen liittyvien rekisteröinti- ym. vaatimusten osalta. Vaikka yhtiölainsäädännöstä mikroyrityksille aiheutuva hallinnollinen taakka on vähäinen verrattuna muusta lainsäädännöstä aiheutuvaan taakkaan, on yhtiön perustamista helpotettava tavalla, joka alentaa yrittäjäksi ryhtymisen kynnystä ja yritystoiminnan hallinnollisia kustannuksia. Tällainen yhtiölainsäädännön kehittäminen parantaa kuvaa Suomesta yrittäjyysmyönteisenä maana, jossa yritystoiminnan yhtiöoikeudellinen sääntely on erikokoisten ja erilaisella omistus- ja rahoitus pohjalla toimivien yritysten kannalta aina erinomaista kansainvälistä tasoa.

EU-sääntelyn täytäntöönpanossa kansallisen lisäsääntelyn tarpeen kriittinen arviointi (ns. gold plating -rajoitus) on hallitusohjelman täytäntöönpanossa yksi sääntelyn sujuvoittamisen periaate (sääntelyn sujuvoittamisen kärkihankkeen toimenpide 1). Yhtiöoikeuden alalla tällaista voimassa olevaa kansallista lisäsääntelyä voi olla esimerkiksi julkisia osakeyhtiöitä koskevan EU-sääntelyn ulottaminen mm. velkojien suojaamisen osalta yksityisiin osakeyhtiöihin ja julkisen osakeyhtiön moninkertainen osakepääomavaatimus verrattuna pääomadirektiivin vähimmäistasoon⁷.

Hallitusohjelman sääntelyn sujuvoittamista koskevassa kärkihankkeessa tavoitteena on mahdollistava sääntely, turhien normien purkaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen, mitä koordinoi hallinnonalojen välinen toimeenpanoryhmä. Käytännössä osakeyhtiölain osalta ainakin pääosa potentiaalisesta norminpurusta ja muusta sääntelyn sujuvoittamisesta on valmisteltava laajapohjaisesti perusteellisena työryhmätyönä. Jo vuoden 2006 osakeyhtiölaissa norminpurku oli keskeinen tavoite ja esimerkiksi jäljellä oleva EU-sääntelyn laajennus yksityisiin osakeyhtiöihin perustui yleisesti hyväksytyjen sidosryhmätarpeiden täyttämiseen samalla tavalla kaikkien osakeyhtiöiden osalta. Viimeksi sanotun osalta norminpurku ei käytännössä voi olla vain olemassa olevien normien kumoamista, vaan ensin on selvitettävä, voidaanko tarpeet toteuttaa voimassa olevaan lakiin verrattuna kustannustehokkaammin muulla tavalla. Hallituksen suunnitelman⁸ mukaan säädösten sujuvoittamista ja muuta normien purkua koskevat lainsäädännön muutosehdotukset valmistellaan 2016–2017 ja viimeiset muutoksia koskevat hallituksen esitykset annetaan joulukuussa 2017.

Yritysrahoituksen suhteen kansainväliset pääomamarkkinat ovat kehittyneet siihen suuntaan, että esimerkiksi osakeanti ja osakkeiden merkintä on voitava toteuttaa sijoittajan kannalta vastaavin ehdoin kuin sijoitus osakekaupan muodossa. Osakeyhtiölain kannalta tämä voi tarkoittaa muun muassa sitä, että osakeannissa osakkeet on voitava luoda ja antaa maksua vastaan samanaikaisesti ja osakemerkintään on

⁶ Esim. http://www.stat.fi/artikkelit/2008/art_2008-02-15_003.html?s=0

⁷ Pääomadirektiivin vähimmäisvaatimus on 25.000 euroa, osakeyhtiölain mukainen pääomavaatimus on 80.000 euroa.

⁸ <http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/321857/Toimintasuunnitelma+strategisen+hallitusohjelman+%C3%A4rkkihankkeiden+ja+reformien+toimeenpanemiseksi.pdf/92b90c0e-9154-487f-bbf8-543cb6433dd6>

voitava liittää vastaavia ehtoja kuin osakekauppaan. Verosääntely ja verotuskäytäntö vaikuttavat olennaisesti osakeyhtiölain muutostarpeeseen tältäkin osin.⁹

Rajat ylittävissä sulautumisissa on ilmennyt tarve lähtövaltion ja vastaanottavan valtion vaatimusten ja viranomaismenettelyiden määräaikojen nykyistä pidemmälle menevään yhteensovittamiseen. EU:n komissio on selvittänyt rajat ylittävät sulautumiset -direktiivin toimivuutta ja parannuskeinoja, joiden perusteella odotetaan direktiivin muutosehdotusta vuonna 2017. Tarvittaessa tällaisia yritysjärjestelyitä voidaan helpottaa myös Suomen, pohjoismaiden ja Baltian maiden välisellä lainsäädäntö- ja viranomaisyhteistyöllä, jos EU-hanke viivästyy.

Joissakin EU-valtioissa (esim. Iso-Britannia) ja EU:n ulkopuolisissa valtioissa kansallisten ja rajat ylittävien yritysjärjestelyiden toteutus poikkeaa käytännössä osakeyhtiölain ja EU-yhtiölainsäädännön mukaisesta sulautumisesta ja jakautumisesta. Osakeyhtiölain kannalta tällaisten yritysjärjestelyiden selkeyttäminen ja helpottaminen voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että yritysjärjestely voidaan toteuttaa yksinkertaisemmin osakeannin muodossa. Tällaisen sääntelyn tarve on arvioitava tarkemmin ennen mahdollisen lainsäädäntöhankkeen käynnistämistä.

Perinteisen pankkirahoituksen sijaan yritykset aiempaa enemmän hajauttavat rahoituslähteitään käyttäen enemmän erilaisia rahoitusinstrumentteja, erityisesti joukkovelkakirjalaina-rahoitusta. Jo vuoden 2012 aikana eurooppalaisten yritysten joukkovelkakirjalainojen emissiovolyymi ylitti ensimmäisen kerran pankkilainamarkkinoilta hankitun rahoituksen määrän. Vuonna 2014 maailman "investment grade" -yritysjoukkolainojen vuosittainen emissiovolyymi kasvoi edelleen noin 7 prosenttia 2.8 triljoonan dollariin. Suomalainen kehitys on seurannut kansainvälistä markkinaa, suomalaisten yritysten joukkovelkakirjalainarahoituksen määrä ylitti ensimmäisen kerran 10 miljardin euron tason vuonna 2013 ja on sen jälkeenkin pysynyt vilkkaana.¹⁰

Sisämarkkinoiden toimivuuden edistämiseksi osakeyhtiön kotipaikan siirto toiseen valtioon ilman rajat ylittävää sulautumista tulisi olla mahdollista. EU:n komissio on pitkään valmistellut direktiiviehdotusta kotipaikan siirrosta. Direktiiviehdotuksen antamisajankohdasta ei ole tietoa. Ehdotuksen antamisen esteenä on ollut kiista yhtiöön sovellettavasta kansallisesta laista, koska Suomessa ja osassa muista jäsenvaltioista lainvalintaperiaatteena on ns. rekisteröidyn kotipaikan laki ja osassa jäsenvaltioista lainvalintaperiaatteena on ns. todellinen kotipaikka.

Pankki- ja rahoituskriisin ja jatkuvan laskusuhdanteen aikana on ilmennyt tarve kehittää kaikkien osakeyhtiömuotoisten yritysten velkarahoituksen uudelleenjärjestelykeinoja sen suuntaisesti, että järjestelyn yhteydessä velkarahoitusta voitaisiin nykyistä joustavammin ja nopeammin konvertoida oman pääoman ehtoiseksi rahoitukseksi. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että uudelleenjärjestelyn yhteydessä velkoja konvertoidaan osakesijoituksiksi siten, että vanhojen osakkaiden omistusosuus samalla

⁹ Vertailumaista Virossa on vuonna 2015 sallittu erilaiset osakkeet, ehdolliset osakkeet ja vaihtovelkakirjat sekä helpotettu eri tavoin uusien osakkeiden antamista. Lisäksi henkilöstölle suunnattujen osakeoptioiden käyttöä on helpotettu verokannustimilla. ks. <http://ceelegalmatters.com/index.php/legal-analysis-corporate-m-a/123-corporate-m-a/2461-most-important-amendments-in-company-law-in-estonia-in-2015>

¹⁰ Matti Engelberg, "Scheme of Arrangement" -menettely Suomen osakeyhtiölaakiin?, DL N:o 4/2015 ja siinä mainitut lähteet.

vähenee. Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten osalta tällaisia keinoja on luotu niitä koskevan erityislainsäädännön muutoksilla.¹¹

Rahoitusalan ulkopuolisten yhtiöiden osalta ei ole ilmennyt vastaavaa yleiseen etuun perustuvaa tarvetta uudelleenjärjestelykeinojen kehittämiseen. Toisaalta näiden muidenkin yhtiöiden sijoittajien, velkojien ja muiden sidosryhmien kannalta on tarpeen kehittää yleistä osakeyhtiö- ja yrityssaneerauslainsäädäntöä siten, että kohdeyhtiön oman ja vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen uudelleenjärjestelyyn on käytettävissä myös kansainvälisesti tunnetut, yleisesti käytetyt keinot. Tällaisen sääntelyn tarve on arvioitava erikseen ennen mahdollisen lainsäädäntöhankkeen käynnistämistä.

Uudistusten ajoitus. Kaikkia uudistustarpeita ei voi eikä ole tarpeen toteuttaa samanaikaisesti. Parhaillaan on vireillä ja tulossa useita kansallisia ja kansainvälisiä hankkeita, joiden yhteydessä osa osakeyhtiölainsäädännön muutostarpeista on tarkoituksenmukaista toteuttaa.

Osa muista muutostarpeista sekä sääntelykeinoista on sellaisia, että niistä vallitsee laaja yhteisymmärrys, niiden vaikutukset tunnetaan tai on helppo selvittää nopeasti ja muutokset helppo omaksua vaivattomasti.

Toisaalta osa tarpeista, keinoista ja vaikutusten arvioinnista vaatii enemmän aikaa ja resursseja ennen kuin muutokset ovat kypsiä toteutettaviksi tai tarvittavat muutokset ovat sellaisia, että niiden voimaansaattamiseen on varattava riittävästi aikaa yhtiöille, niiden sidosryhmille ja viranomaisille aiheutuvien omaksumiskustannusten rajoittamiseksi.

Yritysmuotojen tasavertaisen kohtelun vuoksi kaikki uudistukset tulisi toteuttaa samanaikaisesti osakeyhtiö- ja osuuskuntalainsäädännössä. Muutokset voidaan toteuttaa samanaikaisesti, koska osuuskuntalaki perustuu suurelta osin osakeyhtiölaissa omaksuttuihin ratkaisuihin ja sääntely on pitkälti identtistä.

Tämä virkatyönä tehty arviomuistio on taustoitusta mahdollisia lainvalmistelutoimeksiantoja varten. Muistion valmistelun aikana järjestettiin verkkokeskustelu mahdollisista muutostarpeista.¹²

---

¹¹ Ks. esim. lait 1194–1211/2014 niihin liittyvät kansainväliset sopimukset ja HE 175/2014 vp.

¹² Yhteenveto; OMML 57/2015, saatavilla osoitteessa:
<http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1448871502163.html>

2 Muut tiedossa olevat osakeyhtiölain uudistamistarpeeseen liittyvät hankkeet

Parhaillaan on vireillä useita hankkeita, joiden yhteydessä on tarkoituksenmukaista toteuttaa osa osakeyhtiölainsäädännön muutostarpeista. Osa näistä on sellaisia lainsäädäntöhankkeita, joissa osakeyhtiölain samanaikainen muuttaminen on tarpeen päähankkeen onnistumisen kannalta (esim. kaupparekisterilainsäädännön uudistus). Osa hankkeista on sellaisia, joissa päähanke luo edellytyksiä osakeyhtiölain uudistamiseen niin, että oikein ajoitettuna osakeyhtiölakiuudistus voi käytännössä edistää päähankkeen käyttöönottoa ja lisätä sen myönteisiä vaikutuksia (esim. talushallinnon ja raportoinnin digitalisointi ja automatisointi).

Osa muista hankkeista on sellaisia, että niitä voidaan käyttää myös osakeyhtiölainsäädännön kehittämisessä (esim. edunsaajarekisteri ja/tai sähköinen asunto-osakerekisteri listaamattomille yhtiöille tarjottavan sähköisen osakerekisterin toteutuskeinona). Toisaalta osa muista hankkeista voi käytännössä vaikuttaa osakeyhtiön vähemmistöosakkaiden asemaan tai velkojiensuojaan siten, että näiden aseman säilyminen on järjestettävä muulla tavoin osakeyhtiölain kautta (esim. tilintarkastuksen sisällön mahdollinen rajoittaminen niin, että hallinnontarkastuksesta luovutaan).

2.1 Kansalliset hankkeet

Tilintarkastuslainsäädäntö. Työ- ja elinkeinoministeriössä on valmisteltu pääosin tilintarkastusdirektiivin muutoksen¹³ täytäntöön panemiseksi hallituksen esitys (HE 70/2016 vp.), jossa mm. tilintarkastuksen kohteesta poistetaan toimintakertomus (hallinnontarkastus säilyy tilintarkastuksen piirissä) ja lisätään listayhtiön tarkastusvaliokuntaa koskevat säännökset osakeyhtiölakiin ja osuuskuntalakiin. Eduskunnan käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen sisältyvien lainmuutosten on tarkoitus tulla voimaan kesäkuussa 2016.

Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö on keväällä 2016 asettanut virkamiestyöryhmän selvittämään vuoden loppuun mennessä hallinnontarkastuksen sääntelyvaihtoehtoja, tilintarkastusvelvollisuuden raja-arvoja ja niiden vaikutuksia sekä toimintakertomuksen tilintarkastuksesta luopumisesta johtuvia mahdollisia kirjanpitolain muutostarpeita.¹⁴ Työryhmän ehdotus saattaa sisältää muutoksia vähemmistön suojan järjestämiseen osakeyhtiölaissa ja osuuskuntalaissa.

¹³ 6.4.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/56/EU tilinpäätösten ja konsolidoitujen tilinpäätösten lakisääteisestä tilintarkastuksesta annetun direktiivin 2006/43/EY muuttamisesta sekä 16.4.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 537/2014 yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteisistä tilintarkastusta koskevista erityisvaatimuksista ja komission päätöksen 2005/909/EY kumoamisesta.

¹⁴ Työryhmän asettamispäätös 27.4.2016, TEM/669/00.04.01/2016

Edunsaajarekisteri. Valtiovarainministeriön työryhmä ehdotti 25.11.2015, että Patentti- ja rekisterihallituksen kaupparekisterin yhteyteen perustetaan uusi osakeyhtiöiden, muiden yhteisöjen ja säätiöiden omistajia ja tosiasiallisia edunsaajia koskeva rekisteri. Yhteisön tosiasiallisella edunsaajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, jolla on yli 25 prosentin omistus tai äänivalta yrityksestä taikka oikeus nimittää tai erottaa yhteisön ylin johto. Ehdotettavan lainsäädännön tavoitteena on estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista. Tietoja rekisteriin toimittaisivat yritykset, yhdistykset ja säätiöt, eikä yhteisömuoto vaikuttaisi asiaan. Rekisteri lisäisi yritysten omistuksen avoimuutta ja tietojen saatavuutta. Rekisteriin merkittäisiin vain niin sanottu ensimmäinen omistajaporras, jotta yritysten hallinnollinen taakka pysyisi kohtuullisena. Julkisissa rekisteritiedoissa näkyisi omistajan ja tosiasiallisen edunsaajan nimi, syntymäkuukausi ja -vuosi, kansalaisuus, asuinvaltio sekä tosiasiallisen edunsaajan aseman luonne ja laajuus. Viranomaiset näkisivät lisäksi henkilötunnuksen ja kotiosoitteen. Työryhmä ehdotti, että ilmoitusvelvollisuus edunsaajarekisteriin alkaisi 1.1.2019 ja muilta osin ehdotetut lait tulisivat voimaan 1.1.2017 (VM139:00/2014).¹⁵ Hallituksen esitystä laaditaan virkatyönä valtiovarainministeriön ja sisäasiainministeriön johdolla.

Käytännössä edunsaajarekisteriin merkittäneen pääosin vastaavia tietoja kuin osakas- ja osakeluetteloon eli omistajan nimi ja omistuksen laatu ja määrä (esimerkiksi osakkeiden tai osuuksien lukumäärä ja, jos yhtiössä tai osuuskunnassa on erilaisia osakkeita tai osuuksia, niiden laji). Ei ole periaatteellista estettä sille, että keskitetty edunsaajarekisteri toteutetaan teknisesti hajautetusti siten, että joidenkin yhtiömuotojen osalta edunsaajarekisteritiedot perustuvat esimerkiksi keskitettyyn sähköiseen osakerekisteriin.

Kaupparekisterin uudistaminen. Työ- ja elinkeinoministeriön työryhmä valmistelee yrityksiä koskevan rekisterilainsäädännön uudistamista (TEM030:00/2015). Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) kaupparekisterin pitkän aikavälin kehittämistavoitteista, toimintaperiaatteista ja rahoitusmallista, ja arvioida yrityksiä ja yhteisöjä koskevien perusrekisterien sekä niihin liittyvän lainsäädännön nykytila ja muutostarpeet. Lisäksi työryhmän tehtävänä on arvioida muun kaupparekisterin toimintaan läheisesti liittyvän lainsäädännön nykytila ja muutostarpeet sekä laatia ehdotus uudeksi lainsäädännöksi. Työryhmän ehdotukset vaikuttavat yleisesti kaupparekisterin kehittämiseen ja siten suoraan tai välillisesti myös osakeyhtiölainsäädäntöön, sen toimivuuteen ja kehittämismahdollisuuksiin. Työryhmän määräaika päättyi 31.12.2016.

Huhtikuuhun 2016 mennessä työryhmä on kiinnittänyt erityistä huomiota sähköisen asioinnin helpottamiseen (ml. ulkomaalaisten asiointi¹⁶), miten aikaa myöten voidaan siirtyä kokonaan sähköiseen asiointiin, kaupparekisteripalveluiden käyttäjälähtöisyyteen, rekisteröintimenettelyn automatisointiin, rekisteritietojen ajantasaisuuden parantamiseen, viranomaisten välisen tietojen vaihdon parantamiseen sekä viranomaisten tietovaatimusten vähentämiseen ("toimitettava yhden kerran" -periaate sekä kaupparekisteriote- ja elinkeinoilmoitusvelvollisuuksien poistaminen).

Kaupparekisterin ja kaupparekisterilainsäädännön uudistamisen tavoitteet ja toimintamalli vaikuttavat siihen, miten osakeyhtiölainsäädäntöä on tarkoituksenmukaista muuttaa esimerkiksi yhtiön perustamisen ja rekisteri-ilmoitusten helpottamiseksi.

¹⁵ <http://vm.fi/documents/10623/1875255/Rahanpesulains%C3%A4%C3%A4d%C3%A4nn%C3%A4nn%C3%B6n+kokonaisuudistus+julkaisu/2e2c3ee9-1af6-4344-9ba2-2964e6ca48d5>

¹⁶ Vertailun vuoksi esimerkiksi Viron yhtiölainsäädäntöä on muutettu vuonna 2015 siten, että Viron e-kansalainen (henkilö, jolla on Viron vahvistama digitaalinen identiteetti) voi sähköisesti perustaa osakeyhtiön Viroon, tehdä yhtiörekisteri- ja veroilmoituksia, tilisiirtoja, sopimuksia jne. internetin kautta myös Viron ulkopuolelta.

Toisaalta kaupparekisterin ja siihen liittyvien ilmoitus- ja tietopalveluiden digitalisointiin ja koneistamiseen liittyvien mahdollisuuksien toteuttamiseksi täysimittaisesti on tarpeen muuttaa osakeyhtiölakia esimerkiksi perus- ja muutosilmoitusten liitevaatimusten osalta. Viimeksi sanotut lain muutokset on tarkoituksenmukaisinta tehdä kaupparekisterin kehittämisen aikataulussa.

Joukkolainanhaltijoiden edustajia koskeva lainsäädäntö. Valtiovarainministeriön työryhmän tehtävänä on laatia hallituksen esityksen muotoon ehdotus joukkolainanhaltijoiden edustajia koskevaksi lainsäädännöksi. Lisäksi työryhmä voi resurssiensa puitteissa arvioida, selvittää ja yksilöidä muita joukkolainamarkkinoiden ja niiden toimivuuden parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä sekä asiakokonaisuuteen muuten liittyviä lainsäädännöllisiä kehittämistarpeita. Näiden arviointien ja selvitysten tulokset ja huomiot voidaan julkistaa hallituksen esityksestä erillisessä muistiossa yhdessä mahdollisten ehdotettujen jatkotoimien kanssa (VM056:00/2014)¹⁷. Työryhmän määraika päättyy 30.6.2016.

Mahdollinen tarve muuttaa kohdeyhtiön joukkolainanhaltijoiden ja osakkaiden välisiä suhteita (velkojen muuntaminen osakkeiksi ja osakepääomaksi) yrityssaneerauslakia tai osakeyhtiölakia muuttamalla on syytä selvittää erikseen.

Sähköinen asunto-osake ja -rekisteri. Maa- ja metsätalousministeriö on keväällä 2016 asettanut hankkeen sähköisen asunto-osakerekisterin toteuttamiseksi. Hankkeen tavoitteena on luoda asunto-osakeyhtiöiden osakehuoneistoja koskeville tiedoille ja omistajamerkinnoille sähköinen rekisteri, jonka avulla tietojen saatavuus, luotettavuus ja kattavuus paranevat. Maa- ja metsätalousministeriön lisäksi oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja ympäristöministeriö osallistuvat hankkeen toteuttamiseen.¹⁸ Valtion 2016 lisätalousarvioon ehdotetaan suunnitteluun ja valmisteluun 2,15 miljoonaa euroa vuodelle 2016 ja toteutuksen kokonaiskustannukset 2016–2019 ovat arviolta 12 miljoonaa euroa (Maanmittauslaitoksen arvio).¹⁹

Käytännössä asunto-osakkeita ja -rekisteriä koskeva sääntely tulee olemaan sisällöltään olennaisilta osin samanlaista kuin arvo-osuuksien sääntely osakeyhtiölaissa, arvo-osuusjärjestelmälaissa ja arvo-osuustililaissa. Mahdolliset erot koskevat rekisterin sääntelystä ja ohjauksesta vastaavaa ministeriötä, rekisterin toteuttajaa ja pitäjää (esim. viranomainen vai yksityinen palveluntarjoaja), rekisterinpitäjän roolia, rekisterin laajempaa tietosisältöä (rakennus ja osakehuoneistotiedot) sekä yhteyksiä muihin tietojärjestelmiin ja -palveluihin (rajapinnat mukaan lukien).

Rekisterin toteutuksesta riippuen uutta rekisterijärjestelmää voitaisiin käyttää sähköisten osakkeiden ja rekisteripalveluiden tarjoamiseen kaikille niille osakeyhtiöille ja osuuskunnille, joiden osakkeet ja osuudet eivät ole arvo-osuusjärjestelmässä. Näissä yhtiöissä ja osuuskunnissa tarvittava osakas- ja osakeluettelon ja jäsen- ja omistajaluettelon tietosisältö ja tietojen rekisteröintiin tarvittavat menettelyt sisältyvät asunto-osakerekisterin tietosisältöön ja menettelytapoihin. Lisäksi näissä yhtiöissä ja osuuskunnissa tarve osakkeiden ja osuuksien sähköiseen kaupankäyntiin ja vakuuskäyttöön on rajoitettu verrattuna pörssi-yhtiöön tai muuhun säännellyllä markkinalla kaupankäynnin kohteena olevaan yhtiöön ja vastaa enintään asunto-osakekaupan ja

¹⁷ <http://valtioneuvosto.fi/hanke?selectedProjectId=304>

¹⁸ Hankkeen asettamispäätös 10.5.2016, MMM024:00/2016

¹⁹ Pääministeri Sipilän hallituksen digitalisaatio ja toimintatapojen muutos -tavoitteiden toteutumisesta: http://vm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/lisatalousarviosta-rahoitusta-uusille-digihankkeille

vakuuskäytön tarpeita. Myös arvo-osuusjärjestelmää voitaisiin käyttää sähköisten osakkeiden ja rekisteripalveluiden toteutukseen.

Kehittyvät sähköiset palvelut sekä yritysten taloushallinnon digitalisointi ja automatisointi. Pääministeri Sipilän hallitus on asettanut tavoitteeksi julkisten palveluiden uudistamisen käyttäjälähtöisiksi ja ensisijaisesti digitaalisiksi ja siten, että kerran viranomaiselle toimitettua tietoa ei kysytä uudelleen toisen viranomaisen toimesta. Digitaalisiin palveluihin liittyy monia muita tarvittavia ulottuvuuksia, kuten tietojen ja palveluiden välittäminen tietojärjestelmien välillä (Kansallinen palveluväylä), käyttäjien tunnistuspalvelut (esim. rajat ylittävään tunnistamiseen EU:n eIDAS-hanke ja LEI-tunnus), käyttäjien roolipalvelut (RoVa) ja digitaalisen tiedon tuottaminen, kuten yritysten taloushallinnon automaation ja raportoinnin kehittäminen (esim. verkkolasutus, automatisoitu palkkalaskenta, maksatus ja raportointi, XBRL-tilinpäätöstiedot).

Kansallinen palveluväylä on tiedonvälityskerros, joka määrittää miten tietoja ja palveluja välitetään eri tietojärjestelmien välillä. Väylä on tiedonvälityspalvelu, jonka avulla julkinen hallinto ja yritykset voivat hyödyntää muita väylään liittyneitä palveluita ja tietovarantoja. Palveluväylä toteutetaan teknisesti Virossa käytössä olevan X-roadin (tiedonvälitysalustan) pohjalta ja samoilla periaatteilla. Kansalaisten, yritysten ja viranomaisten yhteiset palvelunäkymät ovat yhdenmukaisia käyttöliittymiä, joista käyttäjä saa valitsemansa roolin mukaiset keskeiset palvelut. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa tuotetaan kansalaisen palvelunäkymä, joka tulee korvaamaan nykyisen Suomi.fi -palvelun. Palvelu tarjoaa näkymän sekä tunnistautuneelle että tunnistautumattomalle käyttäjälle. Sen jälkeen kehitetään yrittäjän ja viranomaisen palvelunäkymät, joista yrityksen näkymää on jo rakennettu Yritys-Suomi -palvelussa. Tavoitteena on että palvelunäkymän käyttö on helppoa, intuitiivista, esteetöntä, päte- laiteriippumatonta ja turvallista. Palvelussa kansalainen voi myös viestiä turvallisesti viranomaisten kanssa ja vastaanottaa ja lähettää asiakirjoja. Tarkoituksena on myös tuottaa myöhemmin täysin uusia palveluja, esimerkiksi mahdollisuus seurata omien tietojen käyttöä viranomaistoiminnassa ja valvoa tietojen asianmukaista käyttöä. Kansalaisen palvelunäkymän käyttäjä voi hakea julkisen hallinnon palvelutietoja hel- posti, näkee tunnistauduttuaan kootusti omia tietojaan julkisen hallinnon rekistereistä ja voi käyttää eri organisaatioiden sähköisen asiointiin palveluja tunnistauduttuaan vain kerran.

Roolit ja valtuudet (RoVa) -hankkeessa toteutetaan sähköiset tukipalvelut, joiden avulla mahdollistetaan luotettava asiointi toisen henkilön, yrityksen tai yhteisön puolesta. Samalla toteutetaan näiden roolien ja valtuuksien ylläpitotoiminnallisuudet. Palvelu yhdistää eri viranomaisten ylläpitämien valtuutusosoikeutta luovien viranomaisrekisterien ja uuden toteutettavan valtakirjarekisterin tiedot sähköisten asiointi- ja käsittelyjärjestelmien käyttöön. Vuosien 2016–2017 aikana toteutetaan perusrekisteripohjaisten valtuuksien (lapsen huoltaja, yritysten nimenkirjoittaja) tarkastuspalvelu. Seuraavissa vaiheissa RoVa-palvelu täydentyy valtakirja-toiminnallisuuksilla ja nykyisen Katso-palvelun roolit ja valtuutukset uudistavilla osuuksilla. RoVa-palvelut ovat käytettävissä Kansallisen palveluväylän ja palvelunäkymien avulla.

Sähköinen talousraportointi kehittyy ja yleistyy nopeasti. Se luo standardin tilinpäätöstietojen ilmoittamiseen, mikä helpottaa tietojen vertailtavuutta ja jatko- hyödyntämistä. Se tarjoaa myös merkittäviä etuja yritystietojen valmisteluun, analysointiin ja viestintään. Standardin avulla yrityksen on nopeampaa valmistella rahoittajan vaatimat raportit tai välitilinpäätös ennakoveromuutosta varten. Sähköisen talousraportoinnin käytön tavoitteena ovat kustannussäästöt, suurempi tehokkuus sekä tiedon

parempi tarkkuus ja luotettavuus. Suomessa siirtyminen sähköiseen talousraportointiin on tarkoitus toteuttaa niin, että taloushallinnon ohjelmistossa on käytössä Suomen SBR/XBRL-taksonomia, joka pohjautuu Real Time Economy -ohjelman tuottamaan Raportointikoodistoon. Määrittämiä on kehitetty XBRL-konsortiossa yksityisen ja julkisen sektorin laajana yhteistyönä. Taksonomia ja Raportointikoodisto luovat yhdessä perustan talousraportoinnin automatisoinnille.

Yritysten talousraportointi viranomaisille helpottuu, kun ilmoitusveloitteet voidaan hoitaa yhdellä XBRL-muotoisella tilinpäätöksellä sekä Patentti- ja rekisterihallitukseen että Verohallintoon. Huhtikuussa 2016 otetaan käyttöön palvelu, jossa voi antaa tilinpäätöksen sähköisessä rakenteisessa muodossa (XBRL). Uusi standardi perustuu edellä mainitun Raportointikoodiston tietomäärittämiin, jotka kuvaavat eri viranomaisten tietotarpeet. Tilinpäätöksestä muodostetaan Verohallinnolle ja PRH:lle tarvittavat ilmoitukset. Palvelu otetaan käyttöön vaiheittain. Ensimmäinen käyttöönotto alkua rajatulla määrällä osakeyhtiöitä ja toiminnallisuuksia. XBRL-tilinpäätöksen toimittamismahdollisuuden ensimmäinen vaihe on ns. rajoitettu käyttöönotto, jossa asiointi avataan seitsemän ohjelmistotuottajan asiakkaille. Palvelu on auki vain sellaisille osakeyhtiöille ja osuuskunnille, joille riittää perusmuotoinen veroilmoitus (harvinaisempia liitteitä ei ole vielä tässä versiossa). Toisen vaiheen tuotantokäyttö on suunniteltu aloitettavaksi marraskuussa 2017. Silloin mm. ilmoittavien osakeyhtiöiden määrää kasvatetaan ja toteutetaan ohjelmisto-rajapinta. Tällöin Verohallinto voi hyödyntää sähköiset ilmoitukset ja tulee mahdolliseksi myös muiden yritysmuotojen mukaantulo. Vielä ei ole päätetty, milloin kaikki osakeyhtiöt voivat toimittaa rekisteröitävät tilinpäätöstiedot XBRL-muodossa. Mahdollista on, että kaikki osakeyhtiöt voivat ilmoittaa tilinpäätöstiedot XBRL-muodossa viimeistään tilikausilta, jotka päättyvät vuonna 2017. Palvelun viimeinen vaihe on 2020, jonka jälkeen palvelussa kaikki yritykset voivat antaa tuloveroilmoitus- ja tilinpäätöstietonsa Verohallinnolle ja PRH:lle. Tulevaisuudessa palvelun käyttäjiksi tulee todennäköisesti myös muita viranomaisia, mikä edelleen sujuvoittaa yritysten viranomaisraportointia.

Työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta PK-yritysten taloushallinnon digitalisoinnin esteiden poistamista selvittäneen Anders Tallbergin raportin²⁰ mukaan digitalisoinnin ja automaation etenemisen merkittävimmät esteet ovat:

- Verkkolaskutuksen käyttöönoton vähäisyys yritysten välisessä kaupassa (erityisesti pienten yritysten välinen laskutus). Muun rakenteellisen tiedon kuten kohdistus- ja tiliointitietojen sekä ns. digitaalisten kuittien käyttöönotto käytännössä vaatii ja seuraa verkkolaskujen käyttöä;
- Palkanlaskenta on vaikeasti automatisoitavissa, koska työehtosopimusten kirjo ja laatu vaativat kokemusperäistä tulkintaa. Tämä tekee palkanlaskennasta kallista ja monessa tapauksessa muodostaa pullonkaulan taloushallinnon kokonaisvaltaiselle automatisoinnille;
- Yritysten ja julkishallinnon sekä muiden normitettujen toimijoiden välinen digitaalinen liittymäpinta on pirstaleinen, mikä vaikeuttaa taloushallinnon järjestelmien ja prosessien kokonaisvaltaista ja tehokasta automatisointia.

---

²⁰ TEM raportteja 65/2015,

https://www.tem.fi/ajankohtaista/julkaisut/kaikki_julkaisut/pk-yrityksen_taloushallinnon_digitalisointi.100721.xhtml

Hallitusohjelman digitalisointitavoitteita edistävän toimintatapojen uudistamisen ministeriryhmän pyynnöstä on keväällä 2016 jatkettu valmistelua uusien digitalisoitavien prosessien määrittämiseksi. Tällaisia prosesseja ovat muun muassa taloushallinnon automaation ja raportoinnin kehittäminen, mihin liittyvää lainsäädännön ja julkisen hallinnon kehittämistarpeita valmistellaan valtiovarainministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön johdolla, sekä sähköisen allekirjoituksen käytön laajentaminen, mitä valmistellaan valtiovarainministeriön johdolla.

Digitaalista, koneellisesti käsiteltävää, yritystoiminnassa ja julkishallinnossa tarvittavan tiedon ja tietovarantojen toteutusta ja käyttöönottoa edistetään monin tavoin eri tahojen johdolla. Taloushallintoliiton vetämän TALTIO-hankkeen tavoitteena on saada taloushallinnon informaatio täysin rakenteiseksi ja digitaaliseksi. Sen avulla voidaan rakentaa kattava ja pitkälle automatisoitu yritysten talouden seuranta ja raportointi. Samalla hanke tukee tilitoimistoja työn sisällön muutoksessa, jossa asiantuntijat siirtyvät tallentamistyöstä asiakasyritysten kokonaisvaltaisiksi auttajiksi. TALTIO-hanke toteutetaan 1.3.2016–31.10.2017 välisenä aikana. Hanke tulee vaikuttamaan miljoonan yrityksen ja yhteisön talouden hallintaan. Taloushallintoliiton mukaan automatisoinnilla luotu kustannustehokkuuden nousu mahdollistaa merkittävän kilpailukykyloikan suomalaisille pk-yrityksille ja tuo merkittävää säästöä sekä yrityksille että koko kansantaloudelle.²¹

2.2 EU-hankkeet ja muut kansainväliset hankkeet

Jäsenvaltioiden yhtiörekisterien välisiä yhteyksiä koskevalla direktiivillä (ns. ”yhteenliittämisdirektiivi”, 2012/17/EU)²² helpotetaan osakeyhtiöiden ja rajavastuuyhtiöiden yhtiötietojen saamista rajan yli sähköisessä muodossa (esim. yhtiön nimi, yhtiömuoto, kotipaikka ja edustajat), yhtiörekisteritietojen ajan tasalla pitämistä ja muutenkin parannetaan yhtiötietojen saatavuutta. Lisäksi direktiivillä yhdenmukaistetaan jäsenvaltioiden keskus-, kauppa- ja yhtiörekistereitä sekä liitetään ne yhteen, jotta muun muassa yritystietojen saatavuus paranisi ja jotta kansalaiset voisivat saada tiedot omalla kielellään. Direktiivin mukaan Euroopan oikeusportaali toimii eurooppalaisena sähköisenä yhteyspisteenä kaupparekisteritietoihin.

Käytännössä direktiivillä mahdollistetaan yrityksiä koskevien perustietojen saatavuus uuden keskusjärjestelmän välityksellä. Samalla halutaan varmistaa, että jäsenvaltioissa rekisteröidyn sivuliikkeen ja yhtiön rekisterivaltion välillä on sellainen yhteys, että yhtiön poistuessa rekisterissä myös sen ulkomaiset sivuliikkeet poistuvat automaattisesti. Lisäksi helpotetaan rajat ylittävien sulautumisten ja jakautumisten toteutusta.

PRH:lle direktiivistä seuraa velvoite asettaa direktiivin mukaiset perustiedot saataville uuden järjestelmän kautta. Tämä ei ole suuri muutos, koska PRH osallistuu jo EBR-yhteistyöhön (The European Business Register). Tällä hetkellä EBR-verkoston jäseninä ovat 17:n EU:n jäsenvaltion ja viiden muun Euroopan maan kaupparekisterit sekä Iso-Britannian kruunun alaisuuteen kuuluvien alueiden kaupparekisterit. Sopimuksen perusteella osapuolet antavat toisilleen rajoittamattoman pääsyn kauppare-

²¹ <https://taloushallintoliitto.fi/tietoa-meista/ajankohtaiset-teemat/taltio-talouden-hallinnan-perusta>

²² Neuvoston direktiivin 89/666/ETY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2005/56/EY ja 2009/101/EY muuttamisesta keskus-, kauppa- ja yhtiörekistereiden yhteenliittämisen osalta 13 päivänä kesäkuuta 2012 annetussa direktiivissä 2012/17/EU

kistereihin tallennettuihin tietoihin. Ne toimittavat ennalta määritellyt tiedot vakiomuotoisina raporteina. Tietoihin pääsee EBR-palvelun tarjoamalla ohjelmistolla.

Yhteenliittämisdirektiiviin liittyen Euroopan komissio valmistelee eurooppalaisen keskusjärjestelmän kehittämistä. Suurin osa direktiivien säännöksistä tulee voimaan sen jälkeen, kun komissio on antanut delegoidut säädökset, joilla täsmennetään direktiivien säännöksiä. Direktiivin täytäntöönpano jatkuu, valmisteilla olevat delegoidut säädökset on tarkoitus ottaa huomioon kaupparekisterilain uudistamisessa. Todennäköisesti direktiivin perusteella kaupparekisterilakiin lisätään säännökset ulkomaisen elinkeinonharjoittajan sivuliikkeen poistamisesta rekisteristä sen jälkeen, kun tieto elinkeinonharjoittajan lakkaamisesta on rekisteröity. Automatisoidun tietojenvaihdon kannalta henkilön, roolin ja valtuutuksen tunnistaminen eri valtioiden järjestelmien välillä on edelleen haastava tehtävä.

Osakkaan oikeudet -direktiivin muutosehdotuksessa (KOM/2014/0213 lopullinen)²³ on suomalaisittain yhtiöoikeudellista sääntelyä listayhtiön omistajatiedoista ja niiden käyttämisestä sekä johdon palkkioiden ja lähipiiritoimien osalta. Säännösehdotukset koskevat listayhtiön johdon palkkioita koskevaa päätöksentekoa ja palkkioiden julkistamista sekä listayhtiön lähipiiritoimien rajoituksia, päätöksentekoa ja julkistamista. Valtioneuvoston kanta komission ehdotukseen ilmenee U-kirjelmästä U 26/2014 vp. Neuvoston tässä vaiheessa hyväksymässä muodossa direktiiviehdotusta on muutettu myös Suomen tavoitteiden mukaisesti mainituilta osin. Direktiiviehdotuksen käsittely jatkuu keväällä 2016 (trilogi).

Yhdenyhtiö-direktiiviehdotuksen (KOM/2014/212 lopullinen)²⁴ tarkoituksena on helpottaa yrityksen perustajien ja erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritykset) toimia yrityksen perustamiseksi ulkomaille. Ehdotuksen mukaan jokaisessa jäsenvaltiossa on oltava yhtiömuoto, joka noudattaisi samoja sääntöjä kaikissa jäsenvaltioissa ja jolla olisi EU:n laajuinen lyhenne ”SUP” (Societas Unius Personae).

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltion on myönnettävä SUP:lle täydellinen oikeushenkilöys ja säädettävä, että ainoa osakas ei ole vastuussa mistään merkityn pääoman ylitävistä summasta. SUP:n yhtiöjärjestykseen sovellettaisiin sen rekisteröintivaltion kansallista lainsäädäntöä. Ehdotuksen mukaan SUP:ksi voitaisiin perustaa kokonaan uusi yhtiö tai olemassa oleva yhtiö voitaisiin muuttaa SUP:ksi. Rekisteröintiä koskevien vaatimuksien yhdenmukaistamiseksi direktiivissä säädettäisiin niistä tiedoista ja asiakirjoista, joita jäsenvaltiot voivat vaatia SUP:n rekisteröintiä varten. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että SUP:ksi perustettavien yhtiöiden rekisteröintimenettely voidaan tehdä kokonaisuudessaan sähköisesti ilman, että perustajajäsenen tarvitsee olla läsnä rekisteröintijäsenvaltion viranomaisten käsittelyssä (sähköinen rekisteröinti). Jäsenvaltioiden on annettava rekisteröintitodistus, jolla vahvistetaan rekisteröintimenettelyn päätökseen saattaminen. Todistus on annettava viimeistään kolmen työpäivän kuluttua siitä, kun toimivaltainen viranomainen on vastaanottanut kaikki tarvittavat asiakirjat.

²³ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivin 2007/36/EY muuttamisesta osakkeenomistajien pitkäaikaiseen vaikuttamiseen kannustamisen osalta sekä direktiivin 2013/34/EU muuttamisesta hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevan selvityksen tiettyjen osien osalta.

²⁴ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhdenmiehen rajavastuuyhtiöistä

Suomessa on arvioitu, että käytännössä ehdotuksella helpotetaan pienten ja keskisuurten yritysten rajat ylittävää toimintaa lähinnä rekisteröinnin helpottamisen, nopeuttamisen ja rekisteröintikulujen osalta. Suomalaisen yritystoiminnan kannalta ehdotus voi jossain määrin helpottaa tytäryhtiön perustamista mannereurooppalaisissa jäsenvaltioissa. Toisaalta SUP:n käytettävyyttä konserniyhtiönä voivat vähentää ehdotuksen vaatimukset siitä, että kaikissa verkon kautta perustettavissa SUP-yhtiöissä on käytettävä samaa komission säädökseen perustuvaa yhtiöjärjestysmallia ja että yhtiössä ei voi olla useampia osakkeita, erilaisia osakkeita eikä useampia osakkaita. Yhtiön perustamista Suomessa ehdotus ei käytännössä helpota, koska Suomen yhtiölainsäädännössä on ennestään otettu komission ehdotusta paremmin huomioon pienten ja keskisuurten yritysten tarpeet, lukuun ottamatta pääomavaatimusta, joka SUP-direktiivissä on 1 euro (U 24/2014 vp, s. 9).

SUP-yhtiömuoto ei Suomessa tarjoa todellista vaihtoehtoa kansalliselle yksityiselle osakeyhtiölle, joten muodollisesti erilaisten yhtiömuotojen määrän kasvu aiheuttaisi vain tarpeettomia selvityskustannuksia ja sekaannusta. Jos direktiiviehdotus hyväksytään, Suomen neuvottelutavoite onkin asetettu siten, että nykyinen osakeyhtiölaisissa säännelty yksityinen osakeyhtiö hyväksyttäisiin pienin poikkeuksin SUP-yhtiöksi, jonka erityisestä yhtiömuototunnuksesta säädettäisiin toiminimilaissa (U 24/2014 vp, s. 10).

Toukokuussa 2015 EU:n Kilpailukyky-neuvostossa hyväksyttiin yleisnäkemyksellinen direktiiviehdotuksesta. Ehdotuksen käsittely ei ole edennyt Euroopan parlamentissa eikä käsittelyä jatketa ainakaan keväällä 2016.

EU-yhtiöoikeuden digitalisointi. Digitalisointi on Junckerin komission prioriteetteja ja komissio hyväksyi 6.5.2015 digitaalisten sisämarkkinoiden strategian (KOM/2015/192 lopullinen, E-kirje 24/2015 vp). Komission strategian III-pilarin mukaan digitaalitalouden kasvupotentiaali maksimoidaan kytkemällä yhteen Euroopan yritysrekisterit ja huolehtimalla ”sama tieto vain kerran viranomaisille” -periaatteen (engl. ”once only filing”) toteutumisesta julkisissa palveluissa ja -toiminnassa. Syksyllä 2015 komissio järjesti konferenssin yhtiöoikeuden ja yhtiöiden hallintotavan (CG) digitalisoinnin käynnistämiseksi EU-tasolla (http://ec.europa.eu/justice/events/company-law-2015/index_en.htm).

Helmikuussa 2016 jäsenvaltioiden yhtiöoikeuden asiantuntijoille järjestetyssä kokouksessa (CLEG) komission ja jäsenvaltioiden yhtiöoikeuden asiantuntijoiden kesken keskusteltiin yhtiöoikeuden digitalisoinnista. Komission mukaan yhtiöoikeuden digitalisoinnissa voi olla eritasoisia tavoitteita esimerkiksi seuraavasti:

- Virtaviivaistetaan ja tehostetaan yhtiöiden ja viranomaisten välinen sekä viranomaisten keskinäinen sähköinen yhteydenpito, erityisesti rajat ylittävissä tilanteissa,
- Vähennetään kuluja ja muutenkin helpotetaan yhtiöiden ilmoitus- ja muiden velvoitteiden täyttämistä,
- Parannetaan yhtiötietojen laatua lisäämällä läpinäkyvyyttä, tarjoamalla parempaa suojaa yhtiöiden sidosryhmille ja myötävaikuttamalla verojen välttämisen estämiseen,

- Luodaan olosuhteet yhtiöiden ja niiden sidosryhmien (osakkaat, sijoittajat) väliselle toimivalle dialogille, joka helpottaa hallinnon kehittämistä sitoutumisen ja vastuullisempien sijoittajien kautta,
- Tarjotaan parempaa tilasto- ja taloustietoa yritysten toiminnasta Euroopassa ja liikkuvuudesta rajojen yli, mikä tarjoaa parempia välineitä politiikka-ratkaisuihin tarvittavaan mikro- ja makroanalyysiin.

Komissio on alustavasti arvioinut, että yhtiön rekisteröinnin, rekisteri-ilmoitusten, rekisteri-viranomaisten tietojenvaihdon ja yhtiörekisterien tietopalveluiden osalta digitalisointia voidaan toteuttaa seuraavilla eri tavoilla:

- Mahdollisuus yhtiön perusilmoitukseen verkossa, toisesta maasta käsin ja kattavaan kaikki yhtiömuodot (muutkin yhtiömuodot kuin neuvoston käsiteltävänä olevassa Yhdenyhtiö-direktiiviehdotuksessa tarkoitettuna yhtiömuodon);
- Julkiset palveluiden digitalisointi ("digital by default"), mikä yhtiöoikeuden osalta tarkoittaa digitaalisia ilmoituksia ja muuta digitaalista yhteydenpitoa yhtiörekisterin ja yhtiöiden välillä (erityisesti kaikki rekisteri-ilmoitukset);
- (Samaa tietoa kysytään) Vain kerran -periaate ("once only filing"), jonka mukaan yrityksen tai muun yksityisen tahon yhdelle viranomaiselle digitaalisessa muodossa toimittamaa tietoa ei saada pyytää uudelleen toisen viranomaisen taholta. Periaate liittyy edellä mainittuun julkisten palveluiden digitalisointiin, käytännössä palveluiden digitalisointi on yleensä "vain kerran" -periaatteen noudattamisen edellytys. Komission selvityksessä 2014 arvioitiin, että periaatteen soveltamisesta saatava yhteenlaskettu nettosäästö EU-tasolla olisi 5 mrd euroa vuoteen 2017 mennessä. Selvityksessä korostetaan yhtiörekisterien merkitystä yhtiötiedon haltijoina, tilinpäätöstiedot mukaan lukien. Osassa jäsenvaltioita hallinto noudattaa jo "vain kerran" -periaatetta, mutta toistaiseksi tiedon jakaminen rajatylittävissä tilanteissa on vähäistä;
- Yhtiön rajat ylittävän perustamisen helpottaminen, esimerkiksi tarjoamalla monikieliset vakiolomakkeet yhtiön perustamiseen verkossa (mukaan lukien malliyhtiöjärjestys ja muut tarvittavat asiakirjat);
- Yhtiörekisterien välisen tietojenvaihdon ja tietojen koneellisen käytettävyyden (digitaalinen muoto, avoimet rajapinnat) tehostaminen ja helpottaminen BRIS-järjestelmällä. Tarve eri valtioiden viranomaisten väliseen tietojenvaihtoon liittyy esim. rajat ylittäviin sulautumismenettelyihin ja yhtiön ja sen ulkomaisen sivuliikkeen tietojen ajan tasalla pitämiseen.

Komission mielestä digitalisointi voi tarjota tehokkaita välineitä myös yhtiön perustajien, hallintoelinten, osakkaiden ja sijoittajien väliseen yhteydenpitoon. Tällaisia keinoja saattaisivat olla sähköinen yhtiökokousosallistumisjärjestelmä (mukaan lukien äänestysmahdollisuus) sekä verkkofoorumi yhtiöoikeuden ja yhtiöiden hallintotavan parhaiden käytäntöjen vaihtoa varten.

Komissio järjesti Single Digital Gateway konferenssin Brysselissä 15.3.2016. Gateway-hanke on esitelty viimeksi EU:n sisämarkkinastrategiassa marraskuussa 2015. Tarkoitus on luoda kattava, yhden luokun periaatteeseen nojaava sähköinen alusta

eurooppalaisille yrityksille ja kansalaisille eri verkkopalveluista, ilmoitus- ja lupamennettelyistä, informaatiopalveluista sekä ongelmanratkaisupalveluista. Sähköisen asiointin alustaan luodaan linkit kansallisiin ja eurooppalaisiin palveluihin.

IV rahanpesudirektiivi²⁵ ja FATF. OECD:n alainen hallitusten välinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastainen toimintaryhmä Financial Action Task Force on Anti-Money Laundering and Terrorist Financing, jäljempänä FATF, jonka jäsen Suomi on, laatii jäseniään sitovia standardeja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen kitkemiseksi. Euroopan unionin jäsenvaltioista 15 on jäsenenä FATF:ssa ja 12 kuuluu Euroopan neuvoston yhteydessä toimivaan asiantuntijakomiteaan MONEYVAL:iin (The Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism), jonka tarkoituksena on myötävaikuttaa siihen, että sen jäsenvaltioilla on käytössä tehokkaat rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämistä koskevat järjestelmät ja että ne noudattavat alan kansainvälisiä standardeja.

Vuonna 2008 alkaneen kansainvälisen finanssikriisin seurauksena komissio on tarkastellut finanssialan sääntelytoimia uudelleen. Maksulaitosten ja rahoitusjärjestelmän eheyden turvaamiseksi rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskeiltä komissio on antanut ehdotuksen uudeksi neljänneksi rahanpesudirektiiviksi ja toiseksi varainsiirtoasetukseksi. Ehdotetuilla sääntelymuutoksilla pyritään muun muassa estämään uusien teknisten kanavien käyttöä rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen. Ehdotusten taustalla on myös FATF:n helmikuussa 2012 antamat uudet 40 suositusta rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämiseksi.

Komission ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että niiden alueelle sijoittautuneet yhteisöt tai oikeussubjektit hankkivat riittävät, tarkat ja ajantasaiset tiedot tosiasiallisista omistajistaan ja edunsaajistaan (beneficial ownership) ja pitävät tietoja yllä. Tosiasiasiallisella omistajalla ja edunsaajalla tarkoitetaan direktiivin määritelmän mukaan yhtä tai useampaa luonnollista henkilöä, joka viime kädessä omistaa asiakkaan ja/tai luonnollisen henkilön tai jonka määräysvallassa se asiakas ja/tai luonnollinen henkilö viime kädessä on, jonka lukuun liiketoimi toteutetaan tai toimintaa harjoitetaan. Viitteenä tosiasiasiallisesta määräysvallasta on 25 prosentin ylittävä omistusosuus.

IV Rahanpesudirektiivissä viranomaisten ja rahanpesun selvittelykeskusten edellytyksiä päästä tietoihin on laajennettu siten, että jäsenvaltioiden tulee varmistaa pääsy tietoihin ilman, että yritys saa siitä tiedon. Lisäksi direktiivi edellyttää tosiasiallisia edunsaajia koskevan kansallisen keskitetyn rekisterin perustamista. Direktiivin voimaansaattaminen edellyttää Suomessa uuden edunsaajarekisterin perustamista. Edunsaajarekisteri on toteutettava kesään 2017 mennessä.

Kansainvälisellä yhteisötunnuksella (LEI-tunnus, Legal Entity Identifier, LEI) tarkoitetaan maailmanlaajuisia yhteisötunnistejärjestelmää, jonka tarkoituksena on mahdollistaa muun muassa finanssimarkkinoilla toimivien sekä kaikkien johdannaissopimuksia käyttävien yritysten ja yhteisöjen yksiselitteinen tunnistaminen. LEI-tunnuksen käyttöönotto maailmanlaajuisesti perustuu G20-ryhmän maiden valtiovainministeriöiden ja keskuspankkien pääjohtajien vuonna 2012 sekä rahoitusmarkkinoiden vakausneuvoston (Financial Stability Board FSB) antamaan suositukseen. Se parantaa merkittävästi rahoitusmarkkinoiden läpinäkyvyyttä.

²⁵ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen ((KOM 2013) 45 lopullinen) ja asetukseksi maksajaa koskevien tietojen toimittamisesta varainsiirtojen mukana ((KOM 2013) 44 lopullinen) U 14/2013 vp

Ensimmäisessä vaiheessa LEI-tunnuksen tarvitsevat yhteisöt, joita koskee Euroopan unionin EMIR-asetus eli asetus OTC-johdannaista, keskusvastapuolista ja kauppätietorekistereistä (ns. ”markkinarakennetoimija-asetus”, (EU) N:o 648/2012). Asetus koskee keskusvastapuolten ja kauppätietorekistereiden lisäksi kaikkia johdannaisten käyttäjiä myös pörseissä tehtävien johdannaisten osalta. EMIR-asetuksen keskeisenä tavoitteena on lisätä informaatiota kaikista johdannaissopimuksista ja parantaa erityisesti OTC-johdannaisten riskienhallintaa. Asetus on osa finanssikriisin mukanaan tuomia uusia globaaleja säännöksiä.

Asetuksen johdosta on muutettu yritys- ja yhteisötietolakia. Patentti- ja rekisterihallitus antaa tunnuksen suomalaiselle yhteisölle sen tekemän hakemuksen perusteella. Tunnuksen voi saada kaupparekisteriin merkitty elinkeinonharjoittaja, säätiörekisteriin merkitty säätiö tai muu y-tunnuksen omaava yksikkö, jonka tunnistamista tarvitaan finanssimarkkinoilla, esimerkiksi sijoitusrahasto tai julkisoikeudellinen yhteisö. Tunnusta ei anneta ulkomaalaisen elinkeinonharjoittajan suomalaiselle sivuliikkeelle.

Suomalainen yhteisö voi hakea tunnistetta myös jossain muussa maassa olevalta rekisterinpitäjältä (Local Operating Unit, LOU). Yhteisöllä ei kuitenkaan voi olla kuin yksi LEI-tunnus. Ennen tunnuksen myöntämistä rekisterinpitäjä tarkastaa, että hakijalla ei ole toista tunnusta. Tunnuksen haltija voi halutessaan siirtää tunnuksen hallinnoinnin toiselle rekisterinpitäjälle.

Kansainvälinen LEI-tunnusjärjestelmä (Global Legal Entity Identifier System, GLEIS) on toistaiseksi rakenteilla. Tällä hetkellä annettavat tunnukset ovat statukseltaan ennakkollisia (ns. ”Pre-LEI-tunnuksia”). Ennakolliset tunnukset muuttuvat lopullisiksi, kun järjestelmä on valmis. Tunnuksen sisältö ei muutu eikä rekisteröinnin haltijan tarvitse tehdä tämän vuoksi mitään.

3 Osakeyhtiölain muutostarpeet

Tässä jaksossa osakeyhtiölain muutostarpeet esitetään hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti jaoteltuina. Käytännössä yksittäinen muutostarve ja ehdotettu keino voi toteuttaa useita tavoitteita.

Osa muutostarpeista voidaan valmistella muiden hankkeiden yhteydessä (ks. 2 kohta). Osa muutostarpeista ja käytettävistä keinoista on niin selviä, että uudistus voidaan valmistella virkatyönä. Loput muutostarpeet edellyttävät työryhmävalmistelua. Uudistustoimeksiantojen sisällön ja aikataulujen määrittelyssä on arviomuistiosta saatavan lausuntopalautteen lisäksi otettava huomioon myös hallitusohjelman perusteella muodostuvat hankeaikataulut.

3.1 Kilpailukyvyn vahvistaminen elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla

3.1.1 Itsensä työllistäjiä sekä mikro- ja pk-yrityksiä palveleva osakeyhtiölain ohjeistus ja palvelumuotoilu

Noin 260 000 osakeyhtiöstä yli 99,9 % on yksityisiä osakeyhtiöitä ja uusissa yhtiöissä on yleensä vain yksi tai kaksi osakasta, jotka usein osallistuvat eri tavoin yhtiön toimintaan. Yhteensä 231 julkisesta osakeyhtiöstä puolet on pörssiyrityksiä. Osakeyhtiölain kirjoitusasu on lähtökohtaisesti suunnattu yhtiöille, joissa omistus ja johto eriytyvät ja joissa on varauduttu laajempaan omistuspohjaan ja kehittyneeseen pääomarakenteeseen. Lakitekstin kirjoitusasussa suurempien yhtiöiden näkökulma on korostunut.²⁶ Käytännössä mikro- ja pk-yritysten ”lainlukemistarpeet” voidaan täyttää nopeimmin ja parhaiten näiden yritysten tarpeita vastaavalla ohjeistuksella, käsikirjoilla ja julkisten palveluiden muotoilulla. Lain uudelleen kirjoittaminen pienimpien yritysten näkökulmasta johtaisi käytännössä tästä saataviin hyötyihin verrattuna suuriin omaksumiskustannuksiin olemassa oleville yrityksille, niiden sidosryhmille ja yhtiöille hallintopalveluita tarjoaville. Tästä syystä osakeyhtiölakia ei ole tarkoituksenmukaista kirjoittaa uudelleen pienimpien yhtiöiden näkökulmasta.

Osakeyhtiölain hyvänä puolena pidetään yleisesti sitä, että yhtiön koon, osakaspuhjan tai pääomarakenteen muuttuminen ei edellytä osakeyhtiömuodon tai sovellettavien säännösten vaihtamista eikä lainsäädännöstä aiheutu tältä osin epäjatkuuskohtaa yhtiön eri kehitysvaiheissa. Tästä syystä ei ole edelleenkään tarkoituksenmukaista säätää eri laeissa yksityisistä ja julkisista osakeyhtiöistä tai pienistä ja suurista yhtiöistä. Lähtökohtaisesti yhtenäinen lainsäädäntö ei saa kuitenkaan olla esteenä sille, että joiltakin osin varsinkin julkisia osakeyhtiöitä koskevien EU-säännösten sijasta yksityisiin osakeyhtiöihin sovelletaan kevyempiä vaatimuksia, jos se on perusteltua kansallisista syistä.

²⁶ Esim. osakeluettelon pitovelvollisuus on kirjoitettu seuraavasti 3 luvun 15 §:n 1 momenttiin: ”Jos yhtiön osakkeita ei ole liitetty arvo-osuusjärjestelmään, hallituksen on pidettävä niistä luetteloa (osakeluettelo).”

3.1.2 Vähimmäispääomavaatimus (1 luvun 3 §)

Yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääomavaatimus poistetaan tai alennetaan yhtein euroon. Uusissa yhtiöissä muutos voidaan ottaa huomioon jo perustamisvaiheessa. Vanhoissa yhtiöissä muutoksen käyttöönottoa helpottaa osakepääoman alentamisen helpottaminen jäljempänä ehdotetulla tavalla.

Käytännössä nykyisellä 2 500 euron pääomavaatimuksella ei ole merkitystä velkojien suojan kannalta. Velkojien suojan kannalta merkitystä on ajantasaisilla tilinpäätöstiedoilla ja muilla avoimuusvaatimuksilla, varojenjaon edellytyksillä (tase- ja maksukykytesti) ja johdon ja osakkaiden vastuulla, jotka ovat Suomen osakeyhtiölaissa Euroopan kärkitasoa velkojien suojan kannalta. Lisäksi velkojien kannalta merkitystä johdon ja pääosakkaiden henkilötiedoilla, joista johdon tiedot ovat helposti kaikkien saatavana myös kaupparekisterin kautta. Noteeraamattomien yhtiöiden omistajatietoja on sähköisesti, digitalisoidussa muodossa saattavana vain yksityisten palveluntarjoajien kautta.

Yritystoimintaa harjoittavilla osuuskunnilla ei ole koskaan ollut vähimmäispääomavaatimusta ja yli 110 vuoden kokemuksen perusteella tiedossa ei ole vähimmäispääomavaatimuksen puuttumisesta aiheutuneita ongelmia osuuskunnan sidosryhmille.

Nykyinen vähimmäispääomavaatimus ja siihen liittyvät hallinnolliset vaatimukset voivat jossain määrin rajoittaa uusien yritysten perustamista erityisesti palvelualoilla. Vähimmäispääomavaatimuksen poistaminen helpottaisi osakeyhtiön sähköisen rekisteri-ilmoituksen kehittämistä yksinkertaiseksi (ei tarvita selvitystä osakepääoman maksusta) ja ilmoitusten käsittelyn automatisointia.

Nykyisin yksityisen osakeyhtiön tai sitä vastaavan rajavastuuyhtiön voi perustaa ilman vähimmäispääomaa tai 1 euron tai sitä vastaavalla pääomalla 17:ssä EU:n jäsenvaltiossa, kuten Espanjassa, Hollannissa, Iso-Britanniassa, Italiassa Luxemburgissa, Ranskassa, Saksassa ja Tanskassa (kevään 2015 tilanne). Joissakin näistä maista yhtiön on toiminnan aikana kerrytettävä osalla voitoista osakepääomaa tiettyyn vähimmäismäärään asti (esim. aiempaa vähimmäispääomavaatimusta vastaava määrä). Ruotsissa yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääomavaatimus on 50.000 SEK (n. 5.400 euroa), Virossa 2.500 euroa ja Puolassa 5.000 zlotya (n. 1.170 euroa).

Pääomavaatimuksen kokonaan poistamiselle on vaihtoehtoja. Yksi vaihtoehto olisi velvoittaa yhtiö rahastoimaan osa toiminnan aikaisesta voitosta esim. nykyisen vähimmäispääoman määrään asti. Osuuskuntalain mukaan osuuskunnan on rahastettava 5% tilikauden ylijäämästä (voitto) vararahastoon (sidotun oman pääoman erä), kunnes rahastossa on vähintään 2 500 euroa (OKL 16 luvun 7 §). Rahastointivelvoite perustuu osuuskunta- ja osakeyhtiömuotoisen yritystoiminnan yhdenvertaiseen kohteluun.²⁷ Käytännössä verotus vaikuttaa olennaisesti rahastointivelvoitteen tehokkuuteen. Esimerkiksi osuuskuntapuolella vain laajasti omistetuissa osuuskunnissa ja osuuspankeissa on merkittäviä vararahastoja. Määrältään nykyistä vähimmäispääomavaatimusta ja toteutukseltaan osuuskuntalakia vastaava rahastointivelvoite ei vaikuttaisi myönteisesti velkojien suojaan, mutta siitä aiheutuisi kuitenkin lisävaivaa yhtiön kirjanpidon, tilinpäätöksen ja varojenjakopäätösten tekemisessä. Näistä syistä

---

²⁷ HE 185/2012 vp, s. 108.

rahastointivelvoitteesta ei tulisi säätää osakeyhtiölaissa vähimmäispääomavaatimuksen poistamisen yhteydessä.

Pääomavaatimuksen poistamisen positiivisen vaikutuksen kannalta olennaista on myös se, että samalla yksityisten osakeyhtiöiden osalta lievennetään osakepääoman menettämiseen perustuvaa ilmoitusvelvollisuutta tai poistetaan ilmoitusvelvollisuus (20 luvun 23 §). Ilmoitusvelvollisuuden poistaminen olisi johdonmukainen ratkaisu pääomavaatimuksen poistamisen kanssa. Lievennysvaihtoehtoja ovat esimerkiksi määräaika pääoman menetyksen ilmoittamiselle ja että merkinnän poistamiseen riittäisi positiivinen oma pääoma.

Yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääomavaatimuksen poisto tai alentaminen yhteen euroon olisi tarkoituksenmukaisinta toteuttaa samanaikaisesti kuin vireillä olevan kaupparekisteriuudistus, jotta yhtiön perustamisen helpottamista koskeva rekisterijärjestelmän muutos voidaan toteuttaa yhdellä kerralla mahdollisimman tehokkaasti ja vaikuttavasti.

Julkisen osakeyhtiön osakepääomavaatimus alennetaan 25 000 euroon nykyisestä 80 000 eurosta. EU:n direktiivin vähimmäisvaatimus on 25 000 euroa ja sen ylittävä määrä on kansallista lisäsääntelyä, jolle hallitusohjelman linjausten mukaan on oltava pätevät perusteet. Käytännössä nykyisellä 80 000 euron pääomavaatimuksellaan ei ole merkitystä velkojen-suojan kannalta nykyisissä 231 julkisessa osakeyhtiössä, joista noin puolet on pörssiyrityksiä. Nykyinen pääomavaatimus säädettiin 1997, jolloin yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääomavaatimukseksi tuli 8 000 euroa. Vuonna 2006 julkisen osakeyhtiön pääomavaatimusta ei alennettu samassa suhteessa, kun yksityisen osakeyhtiön pääomavaatimus alennettiin 2 500 euroon. Tiedossa ei ole tapauksia, joissa pääomavaatimus olisi estänyt julkisen osakeyhtiön perustamisen. Toisaalta julkisten osakeyhtiöiden lukumäärä on alle promille kaikista osakeyhtiöistä (tieto 31.12.2015).

Julkisen osakeyhtiön pääomavaatimuksen alentaminen voidaan toteuttaa samalla kuin yksityisen osakeyhtiön pääomavaatimuksen muutos.

3.1.3 Johdon lojaliteettivelvollisuus (1 luvun 8 §)

Yhtiön johdon tehtävien yleissäännöstä on selvyiden vuoksi täydennettävä niin, että osakeyhtiölaista nimenomaisesti ilmenee myös johdon lojaliteettiperiaate sellaisena kuin se on osakeyhtiöoikeuden yleisten periaatteiden mukaan. Näin periaatetta voitaisiin helpommin soveltaa käytännön yhtiöoikeudellisessa arvioinnissa. Nykyisessä suomalaisessa oikeuskirjallisuudessa yhtiön etuna pidetään osakkaiden etua. Lojaliteettiperiaatteen selventäminen osakeyhtiölain tasolla on tarpeen myös yhtiön etua koskevan julkisen keskustelu ja yhtiöiden erilaiset toimialat, pääomarakenteet, sidosryhmät sekä toimintaa koskeva erityislainsäädäntö huomioon ottaen.²⁸

²⁸ Mm. osakeyhtiölain uudistamisesta käydyssä verkkokeskustelussa esitettiin eri käsityksiä siitä, miten lojaliteettivelvollisuus tulisi määritellä: edellytetäänkö lojaaliutta yhtiön edulle, joka määritellään osakkaiden yhteiseksi eduksi tai laajemmin esim. velvollisuudeksi edistää yhtiön toiminnan jatkuvuutta yhtiön velkojen, muiden sopusukumppanien jne. etujen mukaisesti. Lisäksi kysyttiin, miten osakkaiden etua laajempaa lojaliteettivelvollisuutta sovellettaisiin tilanteessa, jossa yhtiön johdon edellytettäisiin olevan lojaali eri tahoille, joilla on eri intressit.

3.1.4 Osakemerkinnän rekisteröinnin edellytykset ja osakkeiden maksaminen (2 luvun 5, 6 ja 8 §)

Yksityisen osakeyhtiön osakepääoman maksun todentamisen edellytyksiä tulee keventää verrattuna voimassa olevaan lakiin, joka perustuu näiltä osin vain julkisia osakeyhtiöitä koskevaan EU:n pääomadirektiiviin. Yksityisissä osakeyhtiöissä tiedot osakkeiden maksusta annettaisiin tilinpäätöksessä vastaavasti kuin osuuksien antaminen osuuskuntalain mukaan selostetaan tilinpäätöksessä. Myös osakkeiden apporttimaksun osalta tarvittavat, voimassa olevaa lakia sisällöltään vastaavat lisätiedot esitettäisiin tilinpäätöksessä (ks. esim. osuuskuntalain 8 luvun 7 §:n 1 momentin 3 kohta osuuden apporttimaksusta).²⁹

Tämä uudistus olisi tarkoituksenmukaisinta toteuttaa kaupparekisteriuudistuksen yhteydessä tai ainakin samassa aikataulussa, jotta se voidaan toteuttaa mahdollisimman vähäisin kustannuksin.

3.1.5 Osakkeiden luovutus- ja hankintaehtoja koskevien rajoitusten poistaminen tai vähentäminen (3 luvun 6 §, 15 luvun 10 §, 16 luvun 13 §, 17 luvun 13 ja 18 luvun 1 §)

Yhtiöjärjestykseen perustuvia osakkeiden luovutus- ja hankintaehtoja koskeva 3 luvun 6 §:n rajoitus kumotaan. Voimassa olevat 3 luvun 7 ja 8 §:n säännökset säilyvät malleina lunastus- ja suostumuslausekkeista. Lisäksi muutetaan 15 luvun 10 §:ää niin, että yhtiöjärjestyksen mukaan lunastukseen oikeutettu ja velvollinen voi olla myös toinen osakas tai muu taho ja 18 luvun 1 §:ää muutetaan niin, että lunastusoikeuden ja -velvollisuuden synnyttävän omistuksen ja/tai äänimäärän suuruudesta ja lunastushinnasta voi määrätä yhtiöjärjestyksessä toisin. Lisäksi muutetaan oletussäännöksiksi 16 luvun 13 §:n ja 17 luvun 3 §:n säännökset oikeudesta vaatia lunastusta ja lunastuksen ehdoista sulautumisen ja jakautumisen yhteydessä.

Vuodesta 1978 lähtien osakkeiden hankintaa ja luovutusta on voinut rajoittaa vain laissa määritellyillä lunastus- ja suostumuslausekkeilla.³⁰ Rajoitukseen päädyttiin aiemmin havaittujen epäselvien ongelmatilanteiden vuoksi. Voimassa olevassa laissa (ja aiemmassa laissa) on myös rajoitettu muiden lunastuslausekkeiden käyttöä. Mm. 15 luvun 1 §:ssä tarkoitetun lunastuslausekkeen mukainen lunastaja voi olla vain yhtiö, lunastusehdoista sulautumisen ja jakautumisen varalta ei voi määrätä yhtiöjärjestyksessä ja 18 luvun 1 §:n mukaisesta vähemmistöosakkaiden lunastusoikeudesta ja -velvollisuudesta ei voi määrätä toisin yhtiöjärjestyksessä esim. lunastuksen mahdollistavan omistus- ja äänivaltaosuuden, lunastusvelvollisen tai lunastushinnan osalta.

²⁹ Toinen vaihtoehto on soveltaa julkisia osakeyhtiöitä koskevia menettely- ja ilmoitusvaatimuksia edelleen yksityisiin osakeyhtiöihin, joiden osakepääoma on vähintään 25 000 euroa (esimerkiksi erillisselvitys osakkeiden rahamaksusta, tilintarkastajan lausunto osakkeiden apporttimaksusta). Tällainen muutos vapauttaisi käytännössä kaikki mikroyritykset ja pienet yritykset tällaisesta julkisia osakeyhtiöitä koskevasta EU-peräisestä lisäsääntelystä. Käytännössä pienet yritykset voisivat luopua nykyisten lisämuotovaatimusten soveltamisesta omien tarpeidensa mukaan (suurempia yhtiöitä koskevien lisävaatimusten noudattaminen olisi siis edelleen sallittua).

³⁰ Ks. myös osakeyhtiölain 15 luvun 10 §, 16 luvun 13 §, 17 luvun 13 ja 18 luvun 1 §.

Käytännössä on tarve sallia nykyistä laajemmin yhtiöjärjestykseen perustuvat osakkeiden hankinta- ja luovutusrajoitukset.³¹ Esimerkiksi voitaisiin sallia laajemmin sellaiset yhtiöjärjestyksen lunastusmääräykset, joiden perusteella osakas on tietyn edellytyksin velvollinen tai oikeutettu lunastamaan toisten osakkaiden osakkeet. Lisäksi voitaisiin sallia esim. lunastushinnan tarkempi määrittely yhtiöjärjestyksessä sulautumisen, jakautumisen ja vähemmistöosakkeiden lunastuksen osalta sekä vähemmistön lunastamiseen oikeuttavan tai velvoittavan vähemmistöosuuden tarkempi määrittely.

Sopimusvapauden laajennus voisi koskea kaikkia osakeyhtiöitä tai esim. vain yksityisiä osakeyhtiöitä, jos sijoittajansuojan kannalta pidetään edelleen tarpeellisena rajoitusten säilyttämistä kaikkien julkisten osakeyhtiöiden tai (5 luvun 1 §:ssä määriteltyjen) pörssi-yhtiöiden kohdalla.

Nykyisin yhtiöiden, perustajien ja osakkaiden saatavilla on aiempaa paremmat yritysrahoituksen neuvontapalvelut ja tiedot eri tilanteissa yleisesti käytetyistä yhtiöjärjestysmääräyksistä myös osakkeiden hankinta- ja luovutusrajoitusten osalta.

Nykyisten 3 luvun 7 ja 8 §:n lunastus- ja suostumuslausekkeiden säilyttäminen laissa on tarpeen, koska niitä pidetään sinänsä toimivina esimerkkeinä. Näiden säännösten säilyttäminen on tarpeen myös nykyisten yhtiöjärjestysmääräysten toimivuuden turvaamiseksi (voimassa olevan lain pakottavat ja tahdonvaltaiset säännökset täydentävät yhtiöjärjestysmääräyksiä). Näiden säännösten säilyttäminen tarkoittaa myös sitä, että aiempiin hankintarajoitusvaihtoehtoihin tyytyvien ei tarvitse päivittää tietoaan pelkästään uusien mahdollisuuksien sallimisen vuoksi.

Mahdollinen uudistus pitää ottaa huomioon kaupparekisterin tietojärjestelmän kehittämisessä siten, että rekisteriin voidaan merkitä riittävät tiedot kaikista osakkeiden hankinta- ja luovutusrajoituksista.

3.1.6 Mahdollisuus yhtiön omaisuuden panttauskieltoon yhtiöjärjestyksessä (5 luku)

Yhtiöjärjestyksessä tulee voida määrätä yhtiön omaisuuden panttauskiellosta, jonka mukaan yhtiö ei voi pantata omaisuuttaan tai tiettyä osaa siitä (ns. ”negative pledge”). Määräys rekisteröitäisiin kaupparekisteriin, jolloin se olisi julkinen. Rajoituksen poistamista tai lieventämistä tarkoittavan yhtiöjärjestyksen muutoksen rekisteröintiin sovellettaisiin velkojensuojamenettelyä.

Tämä mahdollisuus voisi helpottaa joissain tilanteissa yritysrahoitusta. Säännöksen etuna on, että panttausrajoituksen noudattamista edistäisi myös yhtiöoikeudellinen vahingonkorvausvastuu ja laittoman varojenjaon rikosvastuu.

Mahdollinen uudistus tulisi ottaa huomioon kaupparekisterin tietojärjestelmän kehittämisessä siten, että rekisteriin voidaan merkitä riittävät tiedot panttausrajoituksista.

---

³¹ Ks. esimerkiksi yhteenveto 2015 verkkokeskustelusta osakeyhtiölain muutostarpeesta (3.14 ja 3.15 kohdat).

3.1.7 Osakkaan tiedonsaantioikeus (5 luku)

Uuden yksityisen osakeyhtiön kaikilla osakkailla tulisi olla oikeus tutustua yhtiön kirjanpitoon ja asiakirjoihin, jollei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä. Tietojen luottamuksellisuuden (liikesalaisuudet ym.) säilymiseksi tulisi säätää myös tietoja saaneen osakkaan vastuusta.

Osakeyhtiölain perusteella osakkailla on tilinpäätöstietojen, yhtiökokouksen päätöksentekoa koskevien tietovaatimusten ja yhtiökokouspöytäkirjojen lisäksi laaja kyselyoikeus yhtiökokouksessa. Osakkailla ei ole suoraan lain nojalla oikeutta tutustua yhtiön kirjanpitoon, kirjeenvaihtoon, hallituksen pöytäkirjoihin jne. Yhtiössä voidaan sopia lain vähimmäisvaatimuksia pidemmälle menevästä osakkaan tietojensaantioikeudesta (esim. yhtiöjärjestyksessä tai osakassopimuksessa). Em. tiedonsaannin rajoitukset eivät ilmene suoraan laista, jonka kirjoitusasu on sellainen, että tiedonsaannin suhteen osakkaalla on vain laista nimenomaisesti ilmenevät oikeudet (eli sääntelytekniikka on päinvastainen kuin esim. yhdenvertaisuusperiaatteen ja johdon huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuuden suhteen). Aiemmassa osakeyhtiölaissa säädettiin osakkaan oikeudesta tutustua harvainyhtiön (enintään 10 osakasta) kirjanpitoon ja asiakirjoihin ja osakas sai ottaa avustajakseen tilintarkastajan. Tarkastusoikeutta ei voinut rajoittaa yhtiöjärjestyksessä ja tarkastusoikeuden rajaaminen osakkaiden lukumäärän perusteella oli ongelmallista harvainyhtiöiden erilaisuuden vuoksi. Julkisen osakeyhtiön osakkaiden tiedonsaantia täydentää arvopaperimarkkinalainsäädäntö, listayhtiöiden hyvä hallintotapa -suositus ja muut arvopaperimarkkinoiden käytännöt.

Käytännössä suurimmassa osassa yksityisiä osakeyhtiöitä on vain yksi tai muutama osakas, jotka voivat olla hyvin erilaisissa rooleissa yrittäjäosakkaista suuren yhteisyrityksen osapuoliin ja sijoittajiin. Pienissä yksityisissä osakeyhtiöissä suurin osa osakkaista yleensä osallistuu yhtiön toimintaan eri rooleissa. Keskinäisen luottamuksen vallitessa tiedonkulku on riittävää riippumatta siitä, ovatko kaikki toimintaan osallistuvat tai sitä rahoittavat osakkaat muodollisesti hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan asemassa. Näissä olosuhteissa osakkailla ei usein ole tarvetta vaatia tilintarkastusta omien tiedontarpeidensa vuoksi. Jos osakkaiden keskinäinen luottamus ja tiedonkulku heikkenee, vähemmistöosakkailla ei usein ole käytännössä toimivia keinoja tiedonsaantiin. Keskinäisen luottamuksen katoaminen voi perustua hyvin erilaisiin syihin. Epäluottamuksen syntyessä vähemmistöosakkaiden tiedonsaannin rajoittaminen lain minimiin on tyypillinen enemmistön ja johdon käyttämä keino. Jos lain lähtökohtana olisi uudessa yksityisessä osakeyhtiössä kaikkien osakkaiden tiedonsaannin varmistaminen, mahdollisen tiedonsaantia rajoittavan yhtiöjärjestysmääräyksen yhteydessä tiedonsaannin järjestäminen tulisi harkittua perusteellisesti jo yrityksen perustamisvaiheessa.

Myöhemmin voidaan erikseen arvioida, onko tarpeen laajentaa osakkaan lakiin perustuvaa tiedonsaantioikeutta myös vanhoissa yksityisissä osakeyhtiöissä ja listamattomissa julkisissa osakeyhtiöissä.

Lisäksi on ehdotettu osakkaan kyselyoikeuden kehittämistä siten, että johdon vastaus pitäisi antaa esimerkiksi toimintakertomusta vastaavassa muodossa. Vastauksen esitystapaa koskeva muotovaatimus saattaisi tehostaa jossain määrin kyselyoikeutta. Toisaalta uusi muotovaatimus voisi lisätä tarpeettomasti hallinnosta taakkaa erityisesti pienemmissä yksityisissä osakeyhtiöissä.

Uudistus ei liity 2 kohdassa mainittuihin muihin vireillä oleviin lainsäädäntö- ja kehityshankkeisiin.

3.1.8 Yhtiön edustajan nimenkirjoitusoikeuden selventäminen (6 luvun 28 §)

Osakeyhtiölakiin perustuvia yhtiön edustajan nimenkirjoitusoikeuden rajoituksia (kelpoisuus ja toimivalta) selvennetään. Yhtiön edustajan toimen sitovuutta koskevassa osakeyhtiölain säännöksessä viitataan lain kelpoisuutta ja toimivaltaa koskeviin rajoituksiin, mutta lakitekstistä ei selvästi ilmene, mitä tällaiset rajoitukset ovat. Säännöstekstin selventäminen on tarpeen yrityksissä toimivien ja niiden sidosryhmien kannalta. Ongelmallista on esimerkiksi se, mitkä osakeyhtiölain säännökset rajaavat kelpoisuutta eri tilanteissa ja se, miten yhtiöjärjestyksen toimialamääräys vaikuttaa toimitusjohtajan ja nimenkirjoittajan toimivaltaan yhtiön kannalta epätavallisessa tai laajakantoisessa toimessa. Toisaalta edustamisoikeutta koskevalla viestinnällä ja koulutuksellakin epäselvyyttä voidaan helpottaa nykyisten säännösten soveltamista.

Uudistuksella on merkitystä myös kaupparekisteriuudistuksen ja sähköisten palveluiden kehityksen kannalta (erityisesti rekisteröidyn toimialan merkitys), minkä vuoksi sen toteutuksen aikataulussa tulisi ottaa huomioon kaupparekisteriuudistus ja sähköisten palveluiden kehitys.

3.1.9 Osakkeiden merkintäehdot (9 luku)

Osakeanti ja osakkeiden merkintä on voitava toteuttaa sijoittajan kannalta suoritusta vastaan ja muutenkin vastaavin ehdoin kuin sijoitus osakekaupan muodossa. Osakeyhtiölain kannalta tämä voi tarkoittaa muun muassa sitä, että osakeannissa osakkeet on voitava luoda ja antaa maksua vastaan samanaikaisesti ja osakemerkintään on voitava liittää vastaavia ehtoja kuin osakekauppaan (esim. sopimussakko tms.). Käytännössä yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden luovutuksen verokohtelu vaikuttaa olennaisesti siihen, tarvitaanko uutta yhtiöoikeudellista sääntelyä edellä mainittujen tavoitteiden toteuttamiseksi.

Uudistus ei liity 2 kohdassa mainittuihin muihin vireillä oleviin lainsäädäntö- ja kehityshankkeisiin.

3.1.10 Varojenjakoon, omien osakkaiden rahoitus, velkojien suojaaminen ja rakennejärjestelyt (13 luvun 1–3 § ja 7 § ja 14 luvun 2–5 § sekä 16 luku)

Varojenjaon määritelmässä (13 luvun 1 §) on selvyden vuoksi nimenomaisesti mainittava myös lahjoittaminen, kun kysymys on voimassa olevan oikeuden mukaan varojenjakoon rinnastuvasta lahjoituksesta (so. ei sisällä esim. tavanomaisia merkkipäivä- ja liikelahjoja). Lahjojen osalta osakeyhtiölaissa säädetään tarkasti vain lahjan tarkoituksesta ja lahjasta päättämisestä. Lakitekstistä ei ilmene, missä määrin lahjoituksen toteuttamiseen sovelletaan muita varojenjako koskevia osakeyhtiölain säännöksiä.

Laittoman varojenjaon määritelmään sisältyvää liiketaloudellista perustetta on selvennettävä (13 luvun 1 §). Käytännössä määritelmän selventämistä on pidetty tarpeellisena.

Maksukyvyn arviointia on selvennettävä ja arvioinnin merkitystä varojenjaon edellytyksenä on korostettava (13 luvun 2 §). Laista pitäisi selvemmin ilmetä mm. vastuu maksukyvyn arvioinnista, arvioinnin ajankohta (suhde varojenjakopäätöksen ja jaon toteutuksen ajankohtaan), arvioinnin dokumentointivaatimukset, arvioinnin luottamuksellisuus/avoimuus, miten pitkän aikaa arviointiin voidaan nojautua ja mitkä ovat arvioinnin sisällön vähimmäisvaatimukset sekä arvioinnin suhde kirjanpidon jatkuvuusperiaatteeseen (going concern) ja takaisinsaantiperusteisiin konkurssissa.

Käytännössä yhtiöt ja niiden sidosryhmät tarvitsevat selkeän, yksinkertaisen ja helposti saatavilla olevan mallin maksukyvyn arviointiin. Yritysten taloushallinnon ja raportoinnin digitalisoinnin edistyessä tulisi selvittää edellytykset tällaiselle mahdollisimman pitkälle automatisoidulle mallille, jota kaikki yksityiset osakeyhtiöt tai pienemmät yksityiset osakeyhtiöt voisivat käyttää.

Lisäksi on arvioitava, voidaanko luopua kokonaan tasetestistä varojenjaon pakollisena edellytyksenä kaikissa yksityisissä osakeyhtiöissä. Käytännössä tase osoittaa puutteellisesti yhtiön vakavaraisuutta ja huonosti yhtiön maksukykyä. Voitonjaon enimmäismäärän sitominen tasetestiin voi osaltaan kannustaa mm. taseen arvostamiseen voitonjaon maksimointia silmällä pitäen kirjanpitolaista poiketen.³² Pääomadiirektiivin perusteella tasetesti on pakollinen varojenjaon edellytys julkisessa osakeyhtiössä.

Väliosingon sallimisesta on säädettävä nimenomaisesti laissa selvyiden vuoksi (13 luvun 3 §). Asiaa pidetään yhtiökäytännössä epäselvänä.

Verolainsäädännön mukaisen konserniavustuksen ja osakeyhtiölain vähemmistöosingon suhde on selvennettävä (13 luvun 7 §). Oikeuskäytännön mukaan annetun konserniavustuksen huomioon ottamiseksi vähemmistöosingon määrässä osakkaan on moitittava osingonjakopäätöksen lisäksi päätöstä tilinpäätöksen vahvistamisesta (KKO 2015:104–105). Ratkaisusta seuraa, että koko konserniavustus pitäisi peräyttää tilinpäätöstä muuttaen sillä seurauksella, että konserniavustusta ei voisi käyttää verotuksessa tuloksentasaukseen siltäkään osin kuin konserniavustusta vastaavaa määrää ei tarvita koko konserniavustus mukaan lukien lasketun vähemmistöosingon maksamiseen tasetesti huomioon ottaen.

Omien osakkeiden hankinnan erityinen rahoituskielto rajataan koskemaan vain julkisia osakeyhtiöitä (13 luvun 10 §). Yhtiön lainanantoon sovellettava yleinen sääntely on niin toimiva, että omien osakkeiden hankinnan erityinen rahoituskielto on tarpeeton yksityisten osakeyhtiöiden osalta. Julkisten osakeyhtiöiden osalta rajoitus perustuu pääomadiirektiiviin. Koska yhtiön lainanantoa koskevaa yleistä sääntelyä pidetään riittävänä, direktiivin soveltamisen laajentaminen on sellaista kansallista lisäsääntelyä, josta on luovuttava hallitusohjelman mukaan.

---

³² Myös verosäännöksillä voi olla samansuuntainen vaikutus.

Osakepääoman alentamiseen liittyvää velkojensuojamenettelyä on kehitettävä niin, että se ei tarpeettomasti vaikeuta tai estä yhtiön pääomarakenteen muuttamista (14 luvun 2–5 §). Voimassa olevan lain mukaan velkojensuojamenettelyä sovelletaan samalla tavalla kaikkiin osakeyhtiöihin ja kaikkiin varojenjaon mahdollistaviin osakepääoman alentamisiin riippumatta pääoman alentamisen määrästä, yhtiön maksukyvyystä tai vakavaraisuudesta, yhtiön velkojen ehdoista tai muista vastaavista velkojensuojan tarpeen kannalta olennaisista seikoista. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että merkitykseltään vähäisenkin osakepääoman alentamisen yhteydessä yhtiön jokainen velkoja voi vaatia saatavansa ennen aikaista maksua tai turvaavaa vakuutta. Lakisääteinen velkojensuoja toteutetaan aina viranomaismenettelynä (hakemus PRH:lle, kuulutus virallisessa lehdessä ja vastustavan velkojan saatavan maksu tai vakuus on vahvistettava yhtiön nostaman vahvistuskanteen perusteella tuomioistuimessa). Viranomaismenettelyn kustannukset ja siihen kuluva aika voivat vaikeuttaa merkittävästi pääomarakenteen muutosta. Nykyinen velkojensuojamenettely vastaa sisällöltään pääosin aiempaa lakia ja julkisten osakeyhtiöiden osalta menettely perustuu pääosin pääomadirektiiviin.

Velkojensuojamenettelyä voidaan kehittää esimerkiksi seuraavin tavoin:

- PRH voi todeta velan maksun tai riittävän vakuuden kaikissa selvissä tapauksissa, jolloin aikaa ja rahaa vievien tuomioistuinprosessien tarve vähenee; ja
- Kaikissa yksityisissä osakeyhtiöissä nykyinen velkojensuojamenettely korvataan tai sen vaihtoehtona edellytetään, että osakepääoman alentamisen jälkeen oman pääoma ei saa olla negatiivinen, alentamispäätös on julkistettava ja alentamisen saa toteuttaa aikaisintaan laissa säädetyn (tai yhtiöjärjestyksestä ilmenevän pidemmän) määräajan kuluttua päätöksen julkistamisesta. Alentamispäätöksen julkistaminen voisi tapahtua esim. rekisteröimällä päätöksen sisältävät tilinpäätösasiakirjat tai erillisellä rekisteröitävällä kaupparekisteri-ilmoituksella. Tämän menettelyn periaatteet vastaavat osuuskuntalakia, jonka mukaan jäsenyyden päättymiseen tai osuuden irtisanomiseen tai lunastamiseen perustuva palautus toteutetaan siten, että palautettavaksi tuleva määrä on mainittava tilinpäätösasiakirjoissa ja osuuskunta voi maksaa määrän aikaisintaan 6 kuukauden kuluttua tilikauden päättymisestä (OKL:ssa määräajan oletuspituus on 1 vuosi, josta sitä voidaan säännöissä lyhentää 6 kuukauteen tai pidentää tarpeen mukaan). Myös osuuskunnassa palautettava määrä voi tosiasiallisesti vastata osuuden osuutta osuuskunnan varoista (esim. määrässä otettu huomioon myös osuus voittovaroista ja muusta omasta pääomasta); tai
- Kaikissa yksityisissä osakeyhtiöissä luovutaan erillisestä velkojensuojamenettelystä ja osakepääoman alentamisen edellytyksenä on maksukykytestin lisäksi, että osakepääoman alentamisen jälkeen oma pääoma ei saa olla negatiivinen.

Selvitetään tarve omistuksen ja pääomarakenteen suhteen sulautumista vastaavien yritysjärjestelyiden sääntelyyn (16 luku). Joissakin EU-valtioissa (esim. Iso-Britannia) ja EU:n ulkopuolisissa valtioissa kansallisten ja rajat ylittävien yritysjärjestelyiden toteutus poikkeaa käytännössä osakeyhtiölain ja EU-yhtiöainsäädännön mukaisesta sulautumisesta ja jakautumisesta. Osakeyhtiölain kannalta tällaisten yritysjärjestelyiden selkeyttäminen ja helpottaminen voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että yritysjärjestely voidaan toteuttaa yksinkertaisemmin osakeannin muodossa.

Scheme of Arrangement -menettely osakeyhtiölakiin. Finanssialan Keskusliitto on esittänyt oikeusministeriölle harkittavaksi, että osakeyhtiölakiin lisättäisiin Iso-Britannian yhtiölainsäädäntöä vastaavasti ns. ”Scheme of Arrangement” -menettelyä koskevat säännökset, joita voitaisiin hyödyntää monilla eri tavoin muun muassa yritysten rahoituksen uudelleenjärjestelyyn. Tietävästi Englannissa tietyt tuomioistuimet käsittelevät näitä kysymyksiä, saavat ratkaisun aikaan hyvin lyhyessä ajassa ja voivat ottaa kantaa myös liiketoimintakysymyksiin.

Mainitut Iso-Britannian yhtiölain (”Companies Act”) säännökset sisältävät myös sellaista maksukyvyttömyyssäätelyä, jonka voidaan Suomessa arvioida kuuluvan pääosin yrityssaneerauslainsäädännön piiriin. Mahdollinen osakeyhtiölain ja yrityssaneerauslain muutostarve arvioidaan erikseen. Myös tuomioistuinten erilainen toimivalta, tuomioistuinkäytäntö ja resurssit on otettava huomioon, kun arvioidaan tällaisen menettelyn toimivuutta Suomessa.

3.1.11 Yksityisen osakeyhtiön purkaminen (20 luku)

Yksityisille osakeyhtiöille vaihtoehtoinen kevennetty purkumenettely (20 luku).

Yksityinen osakeyhtiö on voitava purkaa myös siten, että velat maksetaan toiminnan aikana, purkamispäätös ilmoitetaan ja merkitään kaupparekisteriin ja nettovarot saa jakaa määräajan kuluttua purkamispäätöksen rekisteröinnistä.³³ Lisäksi on harkittava yhden osakkaan mikroyrityksen purkamisen helpottamista siten, että purkupäätöksen rekisteröinnin jälkeen ainoa osakas ottaa vastatakseen kaikista yhtiön velvoitteista ja saa yhtiön varat.

Yritystoiminnan aloittamiseen yhtiömuodossa ja yritystoiminnan muuttamiseen yhtiömuotoon vaikuttaa myös se, miten vaivatonta on myöhemmin toiminnan lopettaminen tai jatkaminen toiminimellä tai muussa muodossa. Yhtiön perustamisen helpottamisen lisäksi on siten helpotettava myös yhtiön purkamista.

3.1.12 Yhtiön yhtiöoikeudellinen vahingonkorvausvastuu ja vastuun samastus (22 luku)

Osakeyhtiölaissa tulee säätää myös yhtiön yhtiöoikeudellisesta vahingonkorvausvastuusta. Osakeyhtiölaissa ei säädetä yhtiön vastuusta vahingosta, jonka yhtiön edustaja on aiheuttanut osakeyhtiölakia rikkomalla osakkaalle tai velkojalle esimerkiksi tilanteessa, jossa ei voida osoittaa yhtiön johtoon kuuluvan tietyn henkilön tuottamusta tai vahingonkorvaus-saatavaa ei voi käytännössä periä vastuuvuvelisilta ja yhtiön osakkaat käytännössä hyötyisivät vahingon aiheuttaneesta oikeudenmenetyksestä (ks. KKO 1992:66). Lunastustilanteiden lisäksi esimerkiksi asunto-osakeyhtiölain soveltamisalan ulkopuolelle jäävissä keskinäisissä kiinteistöosakeyhtiöissä on pohdittu yhtiön aiheuttamien vahinkojen korvausperustetta. Yhtiön vahingonkorvausvastuusta säädetään vuoden 2010 asunto-osakeyhtiölaissa. Yhtiön vastuun säätely osakeyhtiölaissa on tarpeen myös yhtiöoikeudellisen korvausvastuun ja vahingonkorvauslakiin perustuvan korvausvastuun suhteen selventämiseksi.

³³ Esimerkiksi Virossa on vuonna 2015 helpotettu yhden osakkaan yhtiön purkamista siten, että yhtiö ”sulautuu” ainoaan osakkaaseensa (osakas saa yhtiön varat ja vastaa yhtiön velvoitteista).ks. <http://www.leinonen.eu/news/all-news/an-alternative-for-dissolution-of-a-company-in-estonia-merger-of-a-private-limited-company>

Vastuun samastuksen kehitystä oikeuskäytännössä seurataan, tällä vaalikaudella ei säädöshanketta. Oikeuskäytäntöä on tulkittu niin, että yhtiön pääosakas voi olla tietyillä edellytyksillä vastuussa yhtiön velvoitteista vaikka vastuusta ei ole nimenomaista säännöstä eikä sitoumusta (ns. vastuun samastus, KKO 2015:17). Periaatteessa vastuun samastusta koskeva sääntely voisi vähentää tarpeettomia oikeudenkäyntejä, joita odotetaan tulevan, koska KKO:n ratkaisu jättää edelleen samastuksen edellytyksiä epäselväksi. Sääntelyllä ei kuitenkaan tulisi laajentaa vastuun samastuksen tosiasiallista soveltamisalaa. Mahdollisen vastuun samastussäännöksen tulisi selkeyttää oikeustilaa, jotta se olisi mielekäs. Epäselvyyttä lisäävästä sääntelystä olisi enemmän haittaa kuin hyötyä. Mainitun oikeustapauksen perusteella syksyllä 2015 käydyssä verkkokeskustelussa yhtäältä ei pidetty hyvänä vastuun samastuksen kieltämistä ilman erityissäännöstä (vrt. ympäristövahinko- ja tuotevastuulainsäädäntö) ja toisaalta pidettiin ongelmallisena myös vastuun samastuksen sallivaa yleissäännöstä.

3.2 Digitalisoinnin mahdollisuuksien hyödyntäminen

Syksyn 2015 verkkokeskustelussa oli monia digitalisoinnin mahdollisuuksien hyödyntämiseen liittyviä aiheita erityisesti kaupparekisterin kehittämiseksi.

3.2.1 Osakeyhtiön rekisteröinnin helpottaminen (2 luku)

Rekisteröinnin osalta verkkokeskustelun aiheina olivat mm. paremmat tekniset apuvälineet vapaan toiminimen tarkistamiseen, toiminimitutkimuksen rajoittaminen ja yksityisen osakeyhtiön osakkeiden maksukontrollista luopuminen vain koneelliseen ilmoituksen tarkastukseen perustuvan rekisteröinnin mahdollistamiseksi. Muita aiheita olivat koneelliseen tarkastuksen ja valvonnan käyttöönottamiseksi yhtiön edustamisoikeuksien rekisteröintivaihtoehtojen rajoittaminen ja hallituksen vajaalukuisuuteen liittyvän pakkoselvitystilaperusteen rajoittaminen siten, että se koskisi vain tilannetta, jossa yhtiössä ei ole enää yhtään hallituksen jäsentä.

Verkkokeskustelussa yleisesti kannatettiin parempia teknisiä välineitä vapaan toiminimen etsimiseen. Toisaalta toiminimitarkastuksen rajoittaminen täysin koneelliseksi voi vaikuttaa yritysten oikeuksien suojaamiseen ja siitä yrityksille aiheutuviin kuluihin. Verkkokeskustelussa kannatettiin yksityisen osakeyhtiön rekisteröintiedellytysten keventämistä (osakkeiden maksukontrollista luopuminen rekisteröinnin yhteydessä). Yhtiön edustamisoikeuksien vaihtoehtojen rajoittamista pidettiin yhtäältä haitallisena kansainvälisen liiketoiminnan kannalta (esim. sivuliikkeet) ja toisaalta kyseenalaistettiin tarve nykyisen laajuiseen edustamisoikeuksien määrittelyyn.

Kaupparekisteriuudistusta valmisteleva työryhmä (ks. 2.1 kohta) käsittelee näistä aiheista vapaan toiminimen etsimisen helpottamista ja viranomaisen roolia toiminimen rekisteröintikelpoisuuden selvittämisessä, yhtiön rekisteröinnin helpottamista tavoitteena sähköinen liitteetön rekisteri-ilmoitus ainakin tavallisissa tapauksissa, kaupparekisterimaksuja (mahdollinen vuosimaksuvaihtoehto mukaan lukien), henkilövaihdosten ja edustamisoikeuksien itserekisteröinnin sallimista (vain koneellinen tarkistus).

Osakeyhtiölain toimivuuden säilyttäminen huomioon ottaen yhtiön edustamisvaihtoehtojen rajoittaminen ei ole välttämätöntä sähköisen automatisoidun rekisteripalvelun tarjoamiseksi siten, että palvelu toimii suurimmassa osassa yhtiöiden ja edustamisoikeuksien rekisteröinneistä. Erityisesti kansainväliseen toimintaan liittyviä ja muita rekisterikäytännössä poikkeuksellisia tapauksia ei tarvitse ottaa huomioon sähköisessä automatisoidussa rekisteripalvelussa vaan tällaiset ilmoitukset voidaan tarvittaessa käsitellä manuaalisesti ja manuaalisten suoritteiden omakustannusperusteinen hinta voi olla hyvin erilainen verrattuna sähköisen automatisoidun rekisteripalvelun suoritteisiin.

3.2.2 Kaupparekisterin ajantasaisuuden parantaminen

Verkkokeskustelun aiheina oli mm. itserekisteröinti yksinkertaisten, helposti ja luotettavasti koneellisesti tarkistettavien ilmoitusten osalta (lähinnä henkilömuutokset) ja se, pitäisikö yhtiön johdon ja edustajien toimikauden alkaminen ja päättyminen sitoa rekisteröintiin. Lisäksi aiheena oli Patentti- ja rekisterihallituksen valvontakeinojen tehostaminen uhkasakkomenettelyä keventämällä ja viivästysmaksujen käyttöönotto.

Verkkokeskustelussa itserekisteröintiä kannatettiin ja yhtiön johdon jäsenten ja edustajien toimikauden sitomista rekisteröintiin pidettiin ongelmallisena eikä nähty tarvetta tällaiseen osakeyhtiölain muutokseen.

Osakeyhtiölain toimivuuden säilyttäminen huomioon ottaen johdon jäsenten ja edustajien toimikausien sitominen rekisteröintiin on ongelmallista. Käytännössä sähköisten digitaalisten palveluiden yleistymisen lisää yhtiöiden tarvetta pitää johdon jäsenten ja yhtiön edustajien tiedot ajan tasalla ja itserekisteröinnin salliminen helpottaa tietojen ajan tasalla pitämistä. Tämä kehitys parantaa rekisteritietojen ajantasaisuutta kysyntälähtöisesti. Toimikauden sitominen henkilön aseman muodolliseen rekisteröintiin todellisen valintapäätöksen sijasta voisi aiheuttaa huomattavia tarpeettomia ongelmia, minkä vuoksi osakeyhtiölakia ei ole tarpeen muuttaa tältä osin.

Nykyinen PRH:n uhkasakkomenettely soveltuu huonosti tilinpäätöksen toimitusvelvollisuuden valvontaan, erityisesti valvonnan automatisointiin. Useimmissa Euroopan maissa on käytössä viivästysmaksu. PRH:n valvontakeinoja arvioidaan kaupparekisterilainsäädännön uudistamista valmistelevalle työryhmälle.

3.2.3 Sähköinen osake- ja osakeluettelopalvelu yksityisille osakeyhtiöille (3 luvun 15 §)

Verkkokeskustelun aiheena oli myös sähköinen osake- ja osakasluettelopalvelu arvo-osuusjärjestelmään kuulumattomille yhtiöille.

Verkkokeskustelussa esitettiin, että sähköisen osake- ja osakasluettelon pitämisen pitäisi olla vapaaehtoista. Lisäksi todettiin, että mahdollisen sääntelyn pitäisi mahdollistaa kilpailtu toiminta. Osa osallistujista esitti, että sähköisten omistajaluettelon pitämistä voidaan jatkossa harkita sähköisestä asunto-osakerekisteristä saatavien kokemusten perusteella.

Käytännössä ainakin yhtiön pääomistajien tietoja pidetään yleisesti merkittävänä yritystietona erityisesti yritysrahoituksessa ja yritysten välisessä liiketoiminnassa. Käytännössä yhtiökohtaisten tietojen saatavuus on usein huono mm. sen vuoksi, että omistajatiedot sisältäviä osake- ja osakasluettelot pidetään yhtiöiden itsensä toimesta hyvin vaihtelevin tavoin (ruutupaperivihkosta verkkosovelluksiin). Käytännössä omistajaluettelon puutteellinen pitäminen voi olla myös keino pitää pienosakkaiden, kuten yrittäjän perheenjäsenten, omistustiedot luottamuksellisina osakeyhtiölain kaavamaisesta ja kaiken kattavasta julkisuusvaatimuksesta huolimatta.

Tällä hetkellä vain kaupallisilla yritystiedon tarjoajilla on niiden itse keräämiä ja ylläpitämiä osakeyhtiöiden omistajatietoja.

Erityisesti pienyritystoiminnan edistämiseksi on selvitettävä tarve ja mahdollisuudet sähköisen osake- ja osakasluettelopalvelun tarjoamiseen yhtiöille, joiden osakkeet eivät ole arvo-osuusjärjestelmässä. Palvelun käyttämisen olisi vapaaehtoista. Palvelun kysyntää todennäköisesti edistäisi merkittävästi se, että osake- ja osakasluettelon omistus- ja äänivaltatiedoista kaikkien saatavana – yleisöjulkisia – olisivat vain tiedot pääosakkaista ja näiden omistus- ja äänivaltaosuuksista. Tutustumisoikeus muihin luettelon tietoihin olisi vain osakkaille, yhtiön ja osakkaiden velkojilla, toimivaltaisilla viranomaisilla ja muilla, jotka osoittavan etunsa sitä vaativan. Voimassa olevassa yhtiölainsäädännössä osuuskunnan jäsen- ja omistajaluettelon julkisuus suhteessa eri tahoihin on säännelty tällä tavoin, mistä ei tiettävästi ole aiheutunut ongelmia (ks. OKL 4 luvun 16 §).

3.2.4 Yhtiön sisäinen sähköinen viestintä ja asiakirjat (mm. 5 luvun 20, 23 §, 6 luvun 3 ja 6 §)

Yhtiön sisäisestä sähköisestä viestinnästä ja sähköisistä yhtiöasiakirjoista tulee selvyyden vuoksi nimenomaisesti mainita lakitekstissä vaikka näin voi jo nytkin toimia. Tällaista viestintää voivat olla esimerkiksi kokouskutsu ja muut yhtiön ilmoitukset osakkaille, kokousasiakirjat, pöytäkirjat, päätöksenteko tietojärjestelmässä, osakkaan ilmoitukset yhtiölle

Tilinpäätöksen vahvistamisen määräajan lyhentämisestä (6 kuukaudesta 4 kuukauteen) saatava hyödyn ei arvioida tällä hetkellä vastaa siitä aiheutuvista toimintatapojen ja resurssien muutoksista seuraavia kustannuksia. Toisaalta tilinpäätös on joka tapauksessa laadittava 4 kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä ja digitaalisen taloushallinnon ja raportoinnin kehityksen myötä tilinpäätös voidaan laatia helpommin nykyistä nopeammin ja ajantasaisten tilinpäätöstietojen tarve voi myös kasvaa. Seurataan digitaalisen taloushallinnon ja raportoinnin kehitystä.

Pienyhtiöiden julkistettavan tilinpäätöksen vähimmäisisältö on kirjanpitolainsäädännössä ratkaistava kysymys.

3.3 Säädösten sujuvoittaminen ja norminpurku

3.3.1 Jälkiapporttia koskevien tietovaatimusten keventäminen (2 luvun 6 §)

Ns. jälkiapporttisäännöksiä (2 luvun 6 §:n 3 momentti) tulisi soveltaa vain hankintoihin osakkeiden merkitsijältä, muulta osakepääomaan sijoittavalta tai näiden lähipiiriltä (esim. osakkeiden merkitsijän kanssa samaan konserniin kuuluva yhtiö).

Voimassa olevassa laissa apporttimenettelyä sovelletaan myös silloin, kun vastapuoli on täysin ulkopuolinen. Toisaalta apporttimenettelyä ei sovelleta silloin, kun yhtiö on luovuttajana. Nykyinen sääntely on epäselvä ja aiheuttaa tarpeetonta hallinnollista taakkaa erityisesti pienemmille osakeyhtiöille. Apporttiselvityksen ja apporttimaksusta vaadittavan tilintarkastajan lausunnon kustannukset voivat olla merkittävät verrattuna apportin arvoon ja osakepääomaan merkittävään määrään.

Uudistus tulee toteuttaa vähimmäispääomavaatimusta ja yhtiön rekisteröinnin edellytyksiä koskevien muutosten yhteydessä.

3.3.2 Varojenjaon erityinen konsernitilinpäätösvelvollisuus (8 luvun 9 §)

Varojenjaon erityistä konsernitilinpäätösvelvollisuutta (8 luvun 9 §:n 2 momentti) on vastikään rajoitettu tilinpäätösdirektiiviin perustuvan kirjanpitolainsäädännön muutoksen yhteydessä siten, että vaatimusta ei enää sovelleta pienkonserneihin. Muutoksella on saavutettu pääosin sääntelyn sujuvoittamis- ja norminpurkutavoitteet tältä osin. Tämän konsernitilinpäätösvaatimuksen poistaminen ainakin kaikilta yksityisiltä yhtiöiltä tulisi arvioida edellä mainittujen varojenjaon edellytysten muutosten yhteydessä.

3.3.3 Julkisen osakeyhtiön hallussa olevien omien osakkeiden enimmäismäärä (15 luvun 11 §)

Julkisen osakeyhtiön hallussa olevien omien osakkeiden sallitun enimmäismäärän rajoituksesta (15 luvun 11 §) luopuminen tai enimmäismäärän lisääminen on linjassa lain kehittämisen yleisten periaatteiden kanssa (sopimusvapauden lisääminen ja sääntelyn sujuvoittaminen). Muutos voisi myös helpottaa suurempienkin osakeantien järjestämistä ”osakkeet maksua vastaan” -periaatteen mukaisesti (riippuen omia osakkeita käyttäen toteutettavan annin verokohtelusta).

3.3.4 Tilintarkastusvelvollisuuden raja-arvot (tilintarkastuslain 2 luvun 2 §)

Tilintarkastusvelvollisuuden raja-arvojen korottamisen (TTL) valmistelu kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle, joka on asettanut työryhmän valmistelemaan mm. tätä asiaa (ks. kansalliset hankkeet kohdassa 2.1). Voimassa olevan tilintarkastuslain raja-arvot (liikevaihto, tase, henkilöstön määrä) tilintarkastusvelvollisuuden syntymiselle ovat huomattavasti tiukemmat kuin tilintarkastusdirektiivin³⁴ vähimmäisvaatimusten mukaiset raja-arvot.

---

³⁴ 2014/56/EU

OIKEUSMINISTERIÖ JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7105
ISBN 978-952-259-510-2 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.oikeusministerio.fi